БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 194 (6414)
АВГУСТЫН 17
СУББОТО
1957 он

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн.

„Бурят-Монголой АССР-эй городуудта, районуудта болон аймагуудта милициин таһагуудые (отделенинүүдые) ажалшадай депутадуудай городской, районно болон аймагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй милициин таһагууд (отделенинүүд) болгон хубилгаха тухай" Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые баталха тухай

ХУУЛИ

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

«Бурят-Монголой АССР-эй городуудта, районуудта болон аймагуудта милициин таһагуудые (отделенинүүдые) ажалшадай депутадуудай городской, районно болон аймагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй милициин таһагууд (отделенинүүд) болгон хубилгаха тухай» 1956 оной декабриин 28-да Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй абаһан Указые баталха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной августын 14.

„Ажалшадай депутадуудай зарим аймагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй худалдаа наймаанай таһагуудые үгы болгохо тухай" Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые баталха тухай

ХУУЛИ

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

«Ажалшадай депутадуудай зарим аймагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй худалдаа наймаанай таһагуудые үгы болгохо тухай» 1956 оной сентябриин 13-да Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй абаһан Указые баталха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной августын 14.

Бурят-Монголой АССР-эй Конституциин (Үндэһэн хуулиин) текстдэ хубилалта, нэмэлтэ оруулха тухай

ХУУЛИ

«АССР-нүүдтэ Юстициин министерствонүүдые үгы болгохо тухай», мүн «РСФСР-эй Конституциин текстдэ (Үндэһэн хуулида) хубилалта, нэмэлтэ оруулха тухай» «РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай» 1957 оной майн 29-дэ абтаһан РСФСР-эй Хуулинуудтай тааралдуулан, Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикануудай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

1. Бурят-Монголой АССР-эй Конституциин 44, 63 болон 66-дахи статьянуудта иимэ хубилалта, нэмэлтэнүүдые оруулха:

44-дэхи статья сооһоо «Финансын» гэһэн үгын хойнохи «Юстициин» гэжэ үгые гаргаха;

63-дахи статья соо «культурын» гэжэ үгын һүүлээр «милициин» гэжэ үгэ оруулха, «социальна тэдхэмжын» гэжэ үгэнүүдэй хойнохи «худалдаа наймаанай» гэжэ үгые гаргаад, энэ үгые «хүдөө ажахын» гэжэ үгэнүүдэй һүүлээр оруулха;

66-дахи статья соо «культурын» гэжэ үгын һүүлээр «милициин» гэжэ үгэ оруулха.

2. Бурят-Монголой АССР-эй Конституциһаа 64-дэхи статьяе гаргаха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной августын 14.

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшоор А. В. Желтые томилхо тухай Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые баталха тухай

БМАССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшоор нүхэр Жёлтый Артём Владимировичые томилхо тухай 1957 оной апрелиин 18-да абтаһан Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые баталха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной августын 14.

Бурят-Монголой АССР-эй Коммунальна ажахын министрээр нүхэр Б. У. Цыреторовые томилхо тухай Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые баталха тухай

БМАССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Бурят-Монголой АССР-эй Коммунальна ажахын министрээр нүхэр Цыреторов Балдан Урьяковичые томилхо тухай 1957 оной июлиин 16-да абтаһан Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые баталха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной августын 14.

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй болон Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Управленинүүдэй Начальнигуудай уялгануудһаа сүлөөлхэ тухай Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай

БМАССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй абаһан иимэ Указуудые баталха:

Бурят-Монголой АССР-эй Коммунальна ажахын министрын уялгаһаа нүхэр Лисюткин Василий Петровичые сүлөөлхэ тухай —1957 оной апрелиин 18-да абтаһан;

Бурят-Монголой АССР-эй Нютагай промышленностиин министрын уялгаһаа нүхэр Пивоваров Николай Буиновичые сүлөөлхэ тухай— 1957 оной июлиин 9-дэ абтаһан;

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Түлишын промышленностиин управлениин Начальнигай уялгаһаа нүхэр Зубакин Андрей Васильевичые сүлөөлхэ тухай—1957 оной июлиин 1-дэ абтаһан;

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Автомобильна транспортын болон шоссейнэ харгынуудай управлениин Начальнигай уялгаһаа нүхэр Цыреторов Балдан Урьяковичые сүлөөлхэ тухай—1957 оной июлиин 16-да абтаһан;

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Барилгын материалнуудай промышленностиин управлениин Начальнигай уялгаһаа нүхэр Сурков Василий Федоровичые сүлөөлхэ тухай— 1957 оной июлиин 16-да абтаһан.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной августын 14.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Сүүдэй Түрүүлэгшын Орлогшоор нүхэр В. Н. Тришиниие һунгаха тухай

БМАССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Сүүдэй Түрүүлэгшын Орлогшоор нүхэр Тришин Владимир Никифоровичые һунгаха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной августын 14.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Сүүдэй Гэшүүнээр нүхэр А. А. Сидориниие һунгаха тухай

БМАССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Сүүдэй гэшүүнээр нүхэр Сидорин Александр Алексеевичые һунгаха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной августын 14.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Гэгээрэл болон культурын саг ургэлжын комиссиин составые хубилгаха тухай

БМАССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

1. Республикаһаа гаража ошоһон ушарһаань Гэгээрэл болон культурын комиссиин түрүүлэгшын орлогшын уялгаһаа депутат Редечкин Иван Филипповичые сүлөөлхэ.

2. Гэгээрэл болон Культурын комиссиин түрүүлэгшын орлогшоор депутат Дамдинжапов Цырендоржо Жаһабадараевичые һунгаха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной августын 14.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ республикын һургуулинуудые бэлэдхэхэ, политехническэ һуралсал болон һурагшадые ажалда дүршүүлэн хүмүүжүүлгые һайжаруулха хэмжээ-ябуулганууд тухай

БМАССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин илаһанай, ленинскэ национальна политикые бодото ажабайдалда эрид шууд бэелүүлһэнэй ашаар Бурят-Монголой АССР Коммунистическэ партиин болон Советскэ правительствын хүтэлбэри доро совет засагай жэлнүүдтэ соёл болбосоролые хүгжөөхэ талаар айхабтар ехэ амжалта туйлаа. Хаанта Россин харанхы мунхаг, бэшэг мэдэхэгүй арад зонтой заха үзүүр байһан аад, Бурят-Монгол Российска Федерациин арадуудай эбтэй эетэй бүлэ дотор бүхы арад зоноо үзэг бэшэгтэ һургаһан республика болоо. Республика дотор соёл болбосоролой талаар эрид хубилалта болоһон байна.

Мүнөө үедэ республика дотор долоон жэлэй уялгата һуралсал гол түлэб бэелүүлэгдэнэ. 1955—1956 оной һуралсалай жэлнүүдһээ эхилээд, городуудта арбан жэлэй бүгэдэниитын уялгата һуралсал оруулагдаад, хаа хаанагүй бүгэдэниитын дунда һуралсалда орохын тулада бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ. 1956—1957 һуралсалай жэлдэ республика дотор бүгэдэниитын һуралсалай элдэб түхэлэй 651 һургуули бии байгаад, тэрээндэнь хамта дээрээ 101 мянган хүн һуралсаа. Жэл ерэхэ бүри багшанар олошорно, тэдэнэй бэлэдхэл һайжарна.

Һургуулинуудай болон һургуулиин наһа хүсөөгүйшүүлэй эмхизургаануудай улам олошорхо тудам гэгээрэлэй бюджедшье ехэ болоно. Жэшээнь, БМАССР-эй Гүрэнэй бюджедэй 128 миллион гаран түхэриг гү, али 1940 онойхидо орходоо 3 дахин ехэ мүнгэн гэгээрэлэй хэрэгтэ энэ жэлдэ һомологдоо.

Манай республикын һургуулинууд болон багшанар партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэн, партийна, советскэ, профсоюзна болон комсомолой организацинуудай, тэрэшэлэн олониитын туһаламжаар ажал хүдэлмэрээ нилээд һайжарууба. Гол шухала һуралсал урданайхиһаа ондоогоор, һайнаар заагдадаг болоо, политехническэ һуралсал оруулагдаа, һургуулиин һуралсал ажабайдалтай ехэ холбоотой болоһон ба һуралсалай программые амжалтатайгаар шудалхын тулада материально-үйлэдбэриин база байгуулха талаар амжалта туйлагдаһан байна.

1956—1957 оной һуралсалай жэлдэ һурагшадай һурасань 4,8 процентээр һайжарһан гү, али 86,5 процент болоо. Кабанскын, Яруунын, Мухаршэбэрэй болон Сэлэнгын аймагуудай һургуулинууд һурагшадаа һайнаар һургадаг болохо талаар ехэ амжалта туйлаа. Үнгэрһэн һуралсалай жэлэй дүнгүүдээр Яруунын аймагай Телембын долоон жэлэй һургуулиин һурагшадайнь 93,4 процентнь, Түнхэнэй аймагай Тоорын дунда һургуулиин һурагшадай 90,6 процентнь, Кабанскын аймагай Посольскын долоон жэлэй һургуулиин һурагшадай 90,0 процентнь муу гэһэн сэгнэлтэгүйгөөр һургууляа дүүргэв. Улан-Удын 8-дахи болон 35-дахи дунда һургуулинуудай һурагшад һайн сэгнэлтэтэйгээр жэлээ дүүргэв.

Гэхэтэй хамта, олохон һургуулинуудта һуралсалай, мүн хүмүүжүүлгын хүдэлмэри юрэнхы дээрээ үшөө муу байһаар, һурагшад үшөөл муугаар һураһаар зандаа гэжэ Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Совет тэмдэглэнэ.

БМАССР-эй Гэгээрэлэй министерстводэ хабаатай һургуулинуудта 1956—1957 оной һуралсалай жэлэй дүнгүүдээр 5840 һурагшад хоёрдохи жэлээ һууһан, 5470 һурагшад намарай шалгалтатайгаар гараһан байна.

Ахын аймагай һургуулинуудай һурагшадай оройдоо 80,0 процент, Кударын—82,4 процент, Баргажанай—82,7 процент, Түнхэнэй—82,9 процентнь муу бэшэ сэгнэлтэтэйгээр һургууляа дүүргэв.

Бүхы хүүгэдые уялгата ёһоор һургаха тухай хуули республикын хэдэн аймагуудта, городуудта хангалтагүйгөөр дүүргэгдэнэ. Олохон хүүгэд оройдоо һуранагүй, зариманиинь ядахын сагта, 7 классшье дүүргэнгүйгөөр гарашадаг байна. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ арадай ажахын түсэб 5—7 классуудта һурагшадые һургаха талаар оройдоол 89,1 процент, 8 — 10 классуудта — 89,5 процент дүүргэгдээ. 7-һоо 15 хүрэтэр наһатай 1067 хүүгэд һургуулида оруулагдаагүй, тэрэ тоодо Бичурын аймагта 77 хүн, Ториин аймагта—53, Хойто-Байгалай аймагта—50. Кяхтын аймагта 40 хүн һургуулида оронгүй үлэшөө. Мүн Улан-Удэ городтошье һургуулиин наһанай болоһон олон хүүгэд һуранагүй.

Иимэ тэсэшэгүй байдал зургаадахи табанжэлэй туршада бүгэдэниитын дунда һуралсалда хаа хаанагүй орохо гэхэдэ һаалта болохоһоо гадна, нэгэ һурагшын һураһанай түлөө үные ехэ дээшэлүүлнэ.

Арадай һуралсалай органууд болон олон һургуулинууд партийна, советскэ организацинуудай, промышленна предприятинуудай, машинно-тракторна станцинуудай, совхозуудай болон колхозуудай туһаламжаар һургуулиин хүдэлмэриие һайжаруулха, политехническэ һуралсал хэхын тулада материально-техническэ база байгуулха талаар, һуралсалай шэнэ түсэб болон программануудта дадхаан багшанарай мэргэжэл дахин дээшэлүүлхэ талаар хэдэн хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлээшье һаань, политехническэ һуралсал юрэнхы дээрээ үшөөл муугаар табигданхай, һурагшад ажалай дүршэлдэ үшөөл хангалтагүйгөөр һургагдаһаар зандаа.

Һургуулинуудай олон багшанар физикэ, химии, биологи, тоо бодолго, черчени заахадаа политехническэ һуралсалые үшөөл муугаар бэелүүлнэ, программаар хараалагдаһан туршалгануудые бултыень хэнэгүй, практическа, мүн лабораторно хүдэлмэри, экскурси эмхидхэнэгүй, ажабайдалтай холбоотой зорилгонуудые шиидхэнэгүй. Жэшээнь, энэ жэлдэ шалгагдаһан 66 дунда һургуулиин 24-дэнь һуралсал бодото байдалтай тон һула холбоотой байһан, һурагшадые ажал хүдэлмэриин дүйтэй болгохо талаар мүртэй юумэ хэгдээгүй байгаа.

Зарим һургуулинууд политехнизаци бэелүүлбэ гээшэбди гээд, харуулан ойлгуулгын хэрэгсэлнүүдые олоор хэрэглээд, урок хэшээлэй үедэ зарим тэды туршалгануудые хэжэ, һурагшадта харуулаад лэ, энээгээрээл хизаарладаг байна. Тэдэнэр социалистическэ үйлэдбэриин эмхидхэлэй научна гол ёһонуудтай хүүгэдые мууса танилсуулдаг, предприятинуудтай, МТС-үүд, совхозууд болон колхозуудтай ходоодоо холбоотой байха гэжэ оролдодоггүй, ажал хүдэлмэридэ һурагшадые ехээр хабаадуулдаггүй байна. Арадай гэгээрэлэй аймагай олон таһагуудые даагшанар ажал хүдэлмэреэр урогууд, практическа занятинууд ямараар үнгэргэгдэнэб гэжэ һайса хинан шалгадаггүй.

Гэгээрэлэй министерство болон ажалшадай депутадуудай аймагай, городской Соведүүдэй гүйсэдкомуудай арадай гэгээрэлтэй таһагууд бүхы һургуулинуудта политехническэ һуралсалые эрхимээр бэелүүлхын тулада шухала эрхэ нүхэсэл олгохын түлөө нэтэрүү шангаар тэмсэдэггүй байна. Гэгээрэлэй министерстводэ хабаатай 215 дунда болон долоон жэлэй һургуулинуудай оройдоол 108 һургуулиданъ физикын кабинет, 55 һургуулиданъ— химиин, 50 һургуулиданъ биологиин кабинет бии байна.

Ториин, Прибайкальска, Иволгын, Кударын аймагуудай һургуулинуудта һуралсалай кабинедүүд тон үсөөн гү, али оройдоо үгы байна.

Һургуулинуудта һуралсалай мастерскойнуудые бариха, тэдээндэ промышленна предприятинуудай болон МТС-үүдэй зүгһөө элдэб машина, түхеэрэлгэ гаргажа үгэхэ талаар мүртэй хүдэлмэри хэгдэнэгүй.

Бүгэдэниитын дунда һуралсалые болон политехническэ һуралсал һайнаар бэелүүлхын тулада Гэгээрэлэй министерствошье, совнархоздо мэдэлтэй промышленна предприятинуудшье, колхоз, совхозуудшье һургуулиин байшангуудые улам олоор бариха талаар ехэ оролдолго гаргаха зэргэтэй.

Һүүлэй табанжэлэй туршада республика дотор 6720 һурагшадай һууритай 18 һургуулиин шэнэ типовой байшангууд баригдаа. Мүн 14 һургуули (колхозуудай барижа байһан һургуулинуудые тооголсонгүйгөөр) мүнөө баригдажа байна.

Зарим колхозууд һургуулинуудые бариха талаар һайшаалтай үүсхэл гаргана. Жэшээнь, Хэжэнгын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Гомбоев), Яруунын аймагай «Победа» (түрүүлэгшэнь нүхэр Банзарон) болон Ленинэй нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Дугарон), өөһэдынгөө хүсөөр, мүнгэ зөөреэр эхин һургуулиин байшангуудые барьяа. Баргажанай аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Зверьков) 320 һууритай дунда һургуули барижа дүүргэжэ байна. Мухаршэбэрэй аймагай «Гигант» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Родионов) 480 һууритай дунда һургуулиин байшан барижа эхилбэ. Мүн бусад колхозууд һургуулиин байшангуудые барина.

Гэбэшье, жэл ерэхэ бүри һурагшадай тоогой улам нэмэжэ байһан дээрэһээ, республика доторнай һургуулиин байшангууд үшөөл дуталдаһаар. Иимэ дээрэһээ мүнөө гарахаяа байгаа һуралсалай жэлдэ олохон һургуулинууд гурбан сменээр номоо үзэхэ баатай болохо байна. Иимэ байдалые саашадаа яашье тэсэжэ болохогүй.

Мяха-консервын комбинатда, модоной заводто, «Механлит» заводой тосхондо болон түмэр замай узелда һуралсалай байшангууд ехээр дуталдана. Мүн Каменска болон Усть-Баргузин гэжэ хүдэлмэришэнэй тосхонуудта, Гусиноозерск болон Городок городуудта һургуулиин байшангууд ехэ дутамаг. Тэдэ иимэ байдалай тохёолдоод байбашье һаань, һургуулиин байшангууд тон удаанаар баригдана, энэ хэрэгтэ һомологдоһон мүнгэ зөөри хүсэд хэрэглэгдэнэгүй.

Гэгээрэлэй министерство һургуулиин барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөриин оройдоол 34,5 процентыень, бусад зургаанууд һомолһон мүнгэ зөөриин 36,7 процентыень байгша оной 7 һарын туршада хэрэглэһэн байна.

960 һууритай дунда һургуули барихыень Улан-Удын мяха-консервын комбинатда энэ жэлдэ 300 мянган түхэриг табигдаһан байгаа. Тэдэ энэ мүнгэн хэрэглэгдэнэгүй.

Нютагай Соведүүдэй подрядаар ехэнхидээ хүдэлдэг «Бурмонголстрой» трест (урдань эрхилэгшэ байһан, мүнөө трестын главна инженер нүхэр Тубли) һургуулиин байшангуудые тэсэшэгүй аалиар барина. «Бурмонголстрой» трестын болон ажалшадай депутадуудай Иволгын, Бичурын аймагуудай болон Улан-Удын городской Соведэй гүйсэдкомуудай гэмээр, Иволгын аймагай Оронгын дунда һургуули, Бичурын дунда һургуули, Улан-Удын 400 һууритай дунда һургуули болон Улан-Удын № 1 интернат-һургуулиин түрүүшын хамтын байра һуралсалай жэлэй эхилтэр барижа дүүргэгдэхээр бэшэ болоод байна.

«Джидакомбинат», Галуута-Нуурай рудоуправлени болон «Забайкаллес» комбинат һургуулиин байшангуудые тэсэшэгүй аалиар барина. Эдэ томо промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Федотов, Глебов болон Афанасенко һургуулиин байшангуудай барилга түргэдхэхэ талаар зохихо хэмжээ абанагүй.

Олон колхозууд, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд һургуулиин байшангуудые заатагүй гүрэн бариха ёһотой гэжэ буруу ойлгодог, тиимэһээ һургуули барихын тулада мүнгэ зөөри гаргаха тухай асуудал дээдэ органуудай үмэнэ саг үргэлжэ табижа байдаг байха юм. Ажалшадай депутадуудай аймагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд өөһэдынь хүсөөр, мүнгэ зөөреэр колхозуудта һургуулиин байшан олоор барюулха талаар хэмжээнүүдые абанагүй.

Һургуулиин байшангуудые бариха хэрэгэй иимэ тэсэшэгүй муу байдалда ороһондо түбхын түрүүн республикын Гэгээрэлэй министерство гэмтэй. Энэ министерство (министр нүхэр Баранников) һургуулиин байшангуудые бариха хэрэгые һулаар хүтэлбэрилнэ, барилгын организацинуудта ёһотойгоор нүлөөлнэгүй, һургуулиин байрануудые бариха тухай асуудал нютагай Соведүүдэй, промышленна предприятинуудай болон колхозуудай үмэнэ шангаар табинагүй, республика дотор һургуулиин байшангуудые олоор, түргэнөөр баридаг болохын түлөө эдэбхи хэшээл гарганагүй.

Гэгээрэлэй министерствын хүтэлбэрилэгшэдэй (нүхэд Баранниковай, Тыхеевагай, Винокурай) болон зарим аймгүйсэдкомуудай (Кударын, Иволгын болон бусад) харюусалгагүйгөөр хандаһан дээрэһээнь мүнөө хүрэтэр һургуулиин байшангуудай, һуралсалай хэрэгсэлнүүдэй, багшанарай байрануудай заһабари дүүргэгдээдүй, түлишэ бэлэдхэгдэжэ дүүргэгдээдүй, һургуулиин номуудые худалдан абаха, мүн хуушануудынь худалдаха хүдэлмэри муугаар ябуулагдана гэжэ БМАССР-эй Верховно Совет тэмдэглэнэ. Иимэ байдалые саашадаа тэсэжэ болохогүй.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

1. Эдэ бүхы заагдаһан дутагдалнуудые дары усалхахын, бүхы һургуулинуудта һуралсалай жэлые эм-

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

Һуралсалай шэнэ жэлдэ республикын һургуулинуудые бэлэдхэхэ, политехническэ һуралсал болон һурагшадые ажалда дүршүүлэн хүмүүжүүлгые һайжаруулха хэмжээ-ябуулганууд тухай

БМАССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

(Түгэсхэл)

хитэйгээр эхилхэ, һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эрид һайжаруулха, политехническэ һуралсал болон һурагшадые ажалда дүршэлтэйгөөр хүмүүжүүлгые эрид һайжаруулхын тулада дары түргэн зохихо хэмжээнүүдые абахыень республикын Гэгээрэлэй министерствые, ажалшадай депутадуудай аймагай болон городской Соведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгалха.

2. Бүгэдэниитын уялгата һуралсал тухай Хуулиие бэелүүлхэ талаар бии байһан ехэ дутагдалнуудые усадхаха зорилгоор ажалшадай депутадуудай аймагай, городской, поселково, сомоной болон сельскэ Соведүүдэй гүйсэдкомуудые, арадай Гэгээрэлэй органуудые иигэжэ уялгалха:

а) һаяын үдэрнүүдтэ һургуулиин наһанай бүхы хүүгэдые бүрин тодоруулжа дүүргээд, һургуулида оруулха, харин һургуулиин наһанһаа гараһан аад, долоонжэлэй гү, али дунда һургуулигүй хүүгэдые городуудта болон хүдөө газарта хүдэлмэришэнэй ба хүдөөгэй залуушуулай һургуулинуудта һургаха.

б) һургуулиин дэргэдэхи интернадуудые саг соонь бэлэн болгохо, һуралсалай жэлэй бүхы туршада һургуулиһаа холо байдаг хүүгэдые һургуулидань унаагаар асардаг байха. Долоонжэлэй болон дунда һургуулинуудта буфедүүдые нээхэ, һурагшадта халуун эдеэ хоол эдюулдэг болохо.

3. Республикын бүхы аймагуудта болон городуудта учебнигүүдые, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдые болон һурагшадай хэрэгсэлнүүдые саг соонь абаашахыень, һургуулиин хубсаһа хунар, хүүгэдэй гутал худалдаха хэрэг һайжаруулхыень Худалдаа наймаанай министерствые, Бурмонкоопсоюзые болон Книготоргын республиканска конторые уялгалха.

4. Һургуулиин байшангуудые болон интернадуудые заһабарилхын тулада барилгын материалнуудые гурим журамтайгаар тараадаг байхыень БМАССР-эй Госпланиие (нүхэр Егоровае) болон республикын Гэгээрэлэй министерствые уялгалха.

5. Һуралсалай шэнэ жэлэй эхилтэр һургуулиин шэнэ байшангуудые бултыень барижа дүүргэхыень «Бурмонголстрой» трестые (нүхэр Козель), ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской, Иволгын, Бичурын, Яруунын аймагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгалха.

6. Һургуулиин байшангуудые түргөөр баридаг болохо талаар дары яаралтай хэмжээ абахыень Зэдын вольфрамово комбинадай хүтэлбэрилэгшэдые (нүхэр Федотовые), Галуута Нуурай рудоуправлениие (нүхэр Глебовые), «Забайкаллес» комбинадые (нүхэр Афанасенкые) болон Улан-Удын мяха-консервын комбинадые (нүхэр Карасевые) уялгалха.

7. Республикын промышленна предприятинуудта һургуулиин байшангуудай ехээр дуталдажа байһыень хараадаа абан, промышленна предприятинуудай арадай ажахын түсэбүүдтэ 1958 болон саашанхи онуудта һургуулиин типовой шэнэ байшангуудые бариха гэжэ хараалхыень Бурят-Монголой Захиргаанай экономическа районой совнархозые (нүхэр Давыдовые) гуйха.

Зүүн Сибириин түмэр замай 4-дэхи отделениин болон Ленинэй ордента Улан-Удын паровозо-вагонно заводой газар дээрэ типовой һургуулинуудые бариха тухай асуудалые хаража үзэхыень СССР-эй Зам харилсаанай министерствые гуйха.

8. Өөрынгөө хүсөөр, мүнгэ зөөрэөө һургуулиин байшангуудые барижа байһан республикын колхозуудай үүсхэлые һайшааха.

Һургуулиин байшангуудые бариха талаар эдэ колхозуудай дүй дүршэлые бодото дээрэнь үргэнөөр бэелүүлхыень ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгалха.

9. Һургуулиин байшангуудые бариха хэрэгтэ предприятинуудай, МТС-үүдэй, совхозуудай, тэрэшэлэн колхозуудай мүнгэ зөөри үшөө дахин гаргаха тухай асуудал октябриин 1 болотор хаража үзөөд, шиидхэхыень республикын Министрнүүдэй Соведтэ болон Бурят-Монголой Захиргаанай экономическа районой совнархоздо даалгаха.

10. Һуралсалай шэнэ жэлэй эхилтэр һургуулиин байшангуудые, интернадуудые, багшанарай байрануудые, һуралсалай хэрэгсэл болон мебель бултыень заһабарилжа дүүргэхыень, мүн түлишэ бэлэдхэжэ, һургуулиин газаа асаруулхыень республикын Гэгээрэлэй министерствые, ажалшадай депутадуудай аймагай болон городской Соведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгалха. Байгша оной августын 25 болотор нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай зүгһөө һуралсалай шэнэ жэлдэ һургуули бүхэнэй хэр бэлэн болоод байһыень шалгажа үзэхэ.

11. БМАССР-эй Гэгээрэлэй министерствые болон тэрэнэй нютагай органуудые, ажалшадай депутадуудай аймагай болон городской Соведүүдэй гүйсэдкомуудые иигэжэ уялгалха:

а) Һуралсалай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулһанай, һургуулиин программада хараалагдаһан теоретическэ болон, илангаяа практическа курснуудые гүйсэд үзэжэ гараһанайнгаа ашаар наукын, гол зүйлнүүдые һурагшадта мартагдахагүйгөөр хадуулгаха, тэдэнэй һурасые дээшэлүүлхэ;

б) бүхы һургуулинуудта политехническэ һуралсал нэбтэрүүлхэ, программаар хараалагдаһан туршалга болон лабораторна занятинуудые үнгэргэхэ, һургуулиин һуралсалые ажабайдалтай нягта холбоотой болгохо, һурагшадые хүн зондо туһатай ажал хүдэлмэридэ хабаадуулха хэрэгтэ тусгаар анхарал хандуулха;

в) энэ һуралсалай жэлдэ долоонжэлэй болон дунда бүхы һургуулинуудта һуралсалай кабинедүүдые нээхэ, практическа заняти үнгэргэхын тулада тусхай түхеэрэлгэтэй мастерскойнуудые барижа дүүргэхэ;

г) һурагшадай политехническэ һуралсалые һайжаруулха, кабинедүүд болон һуралсалай мастерскойнуудые барижа түхеэрэхэ хэрэгтэ промышленна предприятинуудые, МТС-үүдые, колхозуудые болон совхозуудые олоорнь хабаадуулха.

12. 1955 оной майн 16-да СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гаргаһан заабариин ёһоор ажал хүдэлмэридэ хэрэглэгдэдэггүй аад, һуралсалда хэрэглэжэ боломоор, эбдэрхэй бэшэ элдэб машинануудые, станогуудые, зэр зэмсэгүүдые болон түхеэрэлгэ бусаалтагүйгөөр һургуулинуудта үгэхыень промышленна предприятинуудай, МТС-үүдэй болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха.

13. Һургуулиин санитарна байдалые, һурагшадай медицинскэ талаар хангалгые һайжаруулхын тулада зохихо хэмжээ абахыень Элүүрые хамгаалгын болон Гэгээрэлэй министерствонуудые уялгалха.

14. Министрнүүдэй Совет һургуулиин болон арадай гэгээрэлэй органуудай хүдэлмэриие муугаар хинан шалгана гэжэ Верховно Совет тэмдэглээд, республика дотороо арадай һуралсалые хүтэлбэрилхэ хэрэгые һайжаруулхыень, һургуулиин хэрэгэй ямар байһанай түлөө Гэгээрэлэй министерстводо болон ажалшадай депутадуудай аймагай, городской Соведүүдэй гүйсэдкомуудай үмэнэ шанга эрилтэ табидаг болохыень Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведые (нүхэд Болсохоев болон Сафроновые) уялгална.

**
*

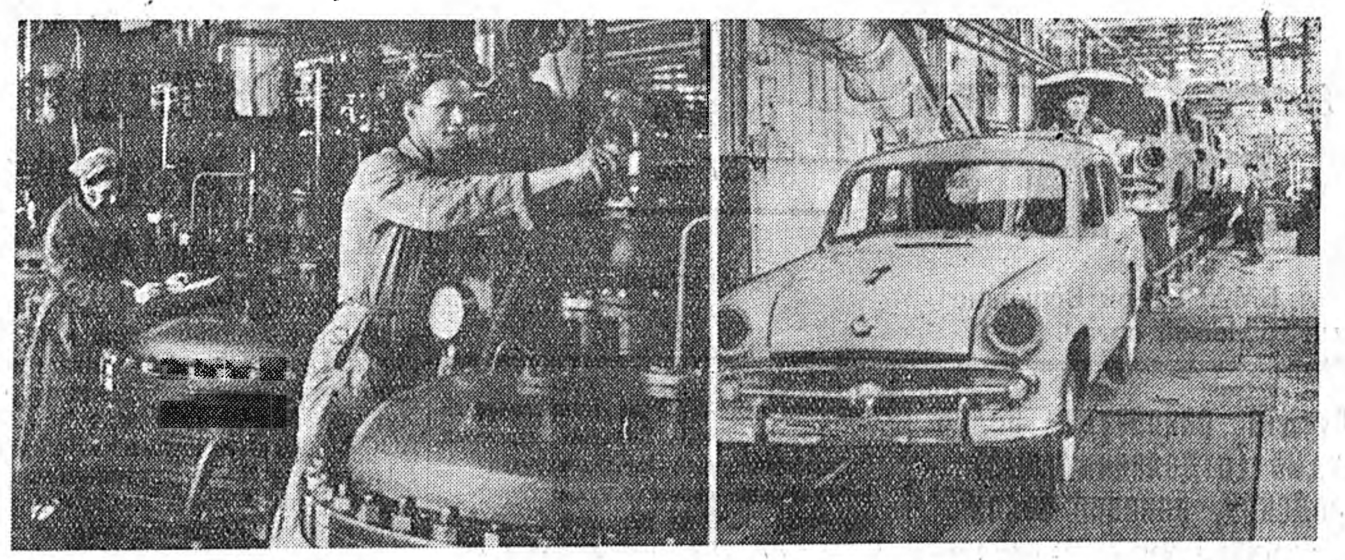
Һургуулинууд, арадай гэгээрэлэй органууд болон ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүд КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, республика дотороо арадай һуралсалай хэрэгые эрид хубилгажа, һургуулинуудта һуралсалай-хүмүүжүүлгын болон политехническэ һуралсалые һайжаруулха ёһотой гэжэ Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет тоолоно.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан
1957 оной августын 14.

★ *Агуехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ* ★

Ярославль. 25 жэлэй урда тээ, 1932 оной июлиин 7-до, городой захада синтетическэ каучугай завод ашаглалгада оруулагдаһан юм. Мүнөө Агуехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөндэ оролсон, заводой коллектив табанжэлэй эсэс хүрэтэр хоёр үлүүтэй дахин ехэ синтетическэ каучук бүтээн гаргадаг болохын түлөө тэмсэнэ.

Малолитражна автомобильнуудые бүтээн гаргадаг Москвагай заводой коллектив Агуехэ Октябриин 40 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахаар бэлэдхэжэ байна. Предприятиин хүдэлмэрилэгшэд һайндэр болотор түсэбһөө гадуур «Москвич» гэжэ 500 автомобиль бүтээн гаргаха гэһэн уялга абаа. Эдэ автомобильнуудай олонхинь арьбалагдаһан металлһаа бүтээгдэхэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. (зүүн гарһаа) заводой барилгада хабаадалсаһан слесарь-хабсаргагша П. Е. Панасенко автоклавуудые хүдэлмэридэ бэлэдхэжэ байна. 2. Заводой главна конвейертэ «Москвич», М-402 гэжэ автомобильнууд хабсаргагдажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Республикын профсоюзна хүдэлмэрилэгшэдые болон профсоюзай эдэбхитэдые Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

СССР-эй Профессиональна Союзуудай бии болгогдоһоор 50 жэлэй гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, профсоюзна организацинуудта эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилһыень тэмдэглэн, Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар иимэ хүнүүдые шагнаха:

1. **Аксенов** Петр Демьянович — Ленинэй орденто Улан-Удын паровозо-вагонно заводой вагоно-комплектовочно цехын профсоюзна организациин цеховой комитедэй түрүүлэгшэ.
2. **Балонев** Григорий Иванович— Улан-Удын шэлэй механизированнэ заводой профсоюзна организациин заводской комитедэй түрүүлэгшэ.
3. **Бартеньев** Александр Константинович — Ленинэй орденто Улан-Удын паровозо-вагонно заводой профсоюзна организациин, заводской комитедэй шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ.
4. **Березовская** Нина Пантелеймоновна— Нютагай промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай областной комитедэй президиумэй гэшүүн.
5. **Бодров** Михаил Федорович— Хэлхеэ холбооной Мысовая станциин 4-дэхи дистанциин профсоюзна организациин нютагай комитедэй түрүүлэгшэ.
6. **Васюткина** Лидия Савельевна — Бурят-Монголой профсоюзуудай областной, соведэй дэргэдэхи ВЦСПС-эй ахалагша техническэ инспектор.
7. **Вересова** Ольга Алексеевна— Гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитедэй секретарь.
8. **Вержбицкий** Фёдор Иванович— № 40 базын профсоюзна организациин нютагай комитедэй түрүүлэгшэ.
9. **Вихарев** Александр Васильевич — Улан-Удын шэлэй механизированнэ заводой газостанциин профэмхидхэгшэ.
10. **Волченкова** Валентина Никитична — медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Хориин районно комитедэй түрүүлэгшэ.
11. **Галданов** Жаргал Будаевич —Зэдын комбинадай шахтын профэмхидхэгшэ.
12. **Ганус** Вера Васильевна — Хонхолойн МТС-эй профсоюзна организациин хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ.
13. **Гаськов** Михаил Михайлович —Профсоюзуудай Бурят-Монголой областной Соведэй президиумэй гэшүүн.
14. **Герасимчук** Иван Григорьевич—заводой профсоюзна организациин нютагай комитедэй секретарь.
15. **Гордеев** Сергей Савельевич— хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэришэд, албахаагшадай профсоюзай областной комитедэй инструктор.
16. **Досков** Александр Васильевич—Хэлхеэ холбооной Городок городой конторын профсоюзна организациин хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ.
17. **Елизов** Петр Варламович— Сэлэнгын шпала хэдэг заводой профсоюзна организациин заводской комитедэй түрүүлэгшэ.
18. **Ерчев** Александр Максимович — Нютагай промышленностии хүдэлмэришэдэй профсоюзай областной комитедэй түрүүлэгшэ.
19. **Жданова** Елизавета Павловна—Гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Кяхтын районно комитедэй түрүүлэгшэ.
20. **Заболотская** Полина Степановна—Ленинэй орденто Улан-Удын паровозо-вагонно заводой паровоз хабсаралгын цехын профсоюзна организациин цеховой комитедэй түрүүлэгшын орлогшо.
21. **Замараев** Михаил Матвеевич —Ленинэй орденто Улан-Удын паровозо-вагонно заводой арматурна цехын профэмхидхэгшэ.
22. **Кадашникова** Клавдия Аксентьевна— санитарно-эпидемиологическа республиканска станциин профсоюзна организациин нютагай комитедэй түрүүлэгшэ.
23. **Кальнинг** Клавдия Филипповна — Улан-Удын горпромкомбинадай профсоюзна организациин нютагай комитедэй түрүүлэгшэ.
24. **Карпушев** Борис Александрович—Улан-Удын паровозно депогой профсоюзна организациин нютагай комитедэй түрүүлэгшэ.
25. **Клюева** Августа Петровна— Культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитедэй главна бухгалтер.
26. **Курнос** Григорий Иванович— Зүүн Сибириин түмэр замай дүрбэдэхи отделениин түмэр замай транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай районно комитедэй түрүүлэгшэ.
27. **Княжева** Варвара Ивановна —эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Яруунын районно комитедэй түрүүлэгшэ.
28. **Козловская** Евдокия Николаевна— Культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитедэй түрүүлэгшэ.
29. **Левский** Николай Евгеньевич —Культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитедэй президиумэй гэшүүн.
30. **Леденев** Михаил Викторович — медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитедэй секретарь.
31. **Лисютин** Пётр Георгиевич— эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай областной комитедэй түрүүлэгшэ.
32. **Лядов** Василий Васильевич— Улан-Удын модоной заводой болбосоруулагдаагүй модоной биржын профсоюзна организациин цеховой комитедэй түрүүлэгшэ.
33. **Мартынов** Тихон Михайлович — Галуута-Нуурай рудоуправлениин автобазын профсоюзна организациин нютагай комитедэй түрүүлэгшэ.
34. **Маханчеев** Василий Николаевич—гэгээрэлэй хүдэлмэришэдэй профсоюзай Яруунын районно комитедэй түрүүлэгшэ.
35. **Мельничук** Екатерина Филипповна—хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэришэд, алба хаагшадай профсоюзай областной комитедэй түрүүлэгшэ.
36. **Минеев** Леонид Григорьевич —Яруунын мяха-һүнэй совхозой профсоюзна организациин хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ.
37. **Могнонов** Марк Могзоевич— профсоюзуудай Бурят-Монголой областной соведэй гэшүүн.
38. **Морозова** Анна Ивановна — Коммунальна ажахын хүдэлмэришэдэй профсоюзай областной комитедэй гэшүүн.
39. **Неродов** Иван Клавдеевич— Горхон станциин профсоюзна организациин нютагай комитедэй болон түмэрзамай транспортын хүдэлмэришэдэй Зүүн Сибириин түмэр замай 4-дэхи отделениин профсоюзай районно комитедэй гэшүүн.
40. **Новолоцкий** Вениамин Иосифович—эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитедэй түрүүлэгшэ.
41. **Пастухов** Иван Нестерович— заводой цехын профэмхидхэгшэ.
42. **Полянская** Надежда Михайловна—Улан-Удын хилээмэнэй нэгэдэхи заводой профсоюзна организациин заводской комитедэй түрүүлэгшэ.
43. **Прозоров** Георгий Прокопьевич—коммунальна ажахын хүдэлмэришэдэй профсоюзай областной комитедэй президиумэй гэшүүн.
44. **Радаева** Антонина Степановна —Зүүн Сибириин түмэр замай дүрбэдэхи отделениин түмэр замай транспортын хүдэлмэришэдэй профсоюзай районно комитедэй президиумэй гэшүүн.
45. **Санникова** Антонина Петровна—гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Улан-Удын городской комитедэй түрүүлэгшэ.
46. **Сарычев** Михаил Фёдорович БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Улан-Удын сэмбын фабрикын профсоюзна организациин фабрична комитедэй гэшүүн.
47. **Студенников** Василий Георгиевич — Ленинэй орденто Улан-Удын паровозо-вагонно заводой профсоюзна организациин заводской комитедэй гэшүүн.
48. **Таловирко** Дмитрий Васильевич—Ленинэй орденто Улан-Удын паровозо-вагонно заводой профсоюзна организациин заводской комитедэй түрүүлэгшэ.
49. **Тармаев** Григорий Алексеевич—Гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитедэй түрүүлэгшэ.
50. **Тихонова** Зоя Ивановна — «Механлит» заводой профсоюзна организациин заводской комитедэй түрүүлэгшэ.
52. **Томин** Александр Сергеевич — Улан-Удын паровозно депогой электрогагнууриин цехын профэмхидхэгшэ.
52. **Фуфачев** Василий Иванович —заводой профсоюзна организациин цеховой комитедэй гэшүүн.
53. **Хромов** Савелий Степанович —«Бурмонголстрой» трестын автобазын профсоюзна организациин нютагай комитедэй гэшүүн.
54. **Хмелев** Константин Иванович —Ленинэй орденто Улан-Удын паровозо-вагонно заводой профсоюзай заводской комитедэй культурно-олониитын комиссиин түрүүлэгшэ.
55. **Череп** Аркадий Семенович— Профсоюзуудай Бурят-Монголой областной Соведэй харюусалгата секретарь.
56. **Черных** Михаил Михайлович —Ой модоной, саарһанай болон модо болбосоруулгын промышленностиин профсоюзай областной комитедэй түрүүлэгшэ.
57. **Шевченко** Владимир Илларионович—профсоюзуудай Бурят-Монголой областной Соведэй түрүүлэгшэ.
58. **Шелкунов** Георгий Михайлович—Зэдын комбинадай профсоюзна организациин группын комитедэй гэшүүн.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной августын 15.

ТЕЛЕГРАММА

Москва, Кремль

ССР Союзай Верховно Сове[...] Президиумэй Түрүүлэгш[...] Климент Ефремович ВОРОШИЛОВТА

ССР Союзай Министрнүүд[...] Соведэй Түрүүлэгшэ Николай Александрович БУЛГАНИНДА

Советскэ Союзай Коммуни[...]ческэ партиин Централь[...] Комитедэй Нэгэдэхи Секре[...] Никита Сергеевич ХРУЩЕ[...]

Хүндэтэ нүхэд,

Корейн арадай Үндэһэ яһата[...] һайндэрээр—Японой империал[...]мын дарлалтаһаа Корейн ара[...] баатарлиг Советскэ Армиин [...]лөөлһөөр 12 жэлэй ойтой дашар[...]дуулан, бидэнэр КНДР-эй Ара[...] Верховно Суглаанай Президиум[...] Корейн Арадай-Демократичес[...] Республикын Правительствын, [...]рейн Ажалай партиин Централь[...] Комитедэй, бүхы Корейн ара[...] болон өөһэдынгөө зүгһөө Таана[...] Таанадаар дамжуулан Совет[...] Союзай Верховно Соведэй Пре[...]диумдэ, Советскэ Союзай Пра[...]тельствода, Советскэ Союзай Ко[...]мунистическэ партиин ЦК-дэ бол[...] аха дүү совет арадта тон халу[...] амаршалга хүргэнэбди.

Эхэ оронойнгоо сүлөөлэгдэһэн[...] хойшо 12 жэлэй туршада ороно[...]гоо эрхэ сүлөөтэ, бэеэ даанхай б[...]далай түлөө тэмсэн, социализм б[...]гуулха хэрэгтээ туйлаһан амжал[...]нуудайнгаа дүнгүүдые Корейн ар[...]омогорхон согсолоод, өөрынгөө аб[...]рагша болон ёһотой хани—агуу[...] Совет арадтай, тон нягта хани б[...]рисаатай байһанаа, тэрээндэ [...] заарлашагүй ехэ баясхалан хүргэж[...] байһан тухайгаа мэдүүлнэ.

Корейн арад Корейн Ажал[...] партиин болон КНДР-эй Пра[...]тельствын хүтэлбэри доро тэмс[...] Республикын хойто хубида тогто[...]һон арадай-демократическа ба[...]гуулалтаяа — энэ ехэ түүхэтэ ту[...]лалтаяа дайсадһаа аршалан ха[...]гаалжа шадаа. Республикын хой[...] хубида тогтоогдоһон демократи[...]ска гурим хадаа Эхэ ороноо нэг[...]дүүлхэ эшэ үндэһэн болоно. Коре[...] арад зон Эхэ ороноо экономичес[...] болон политическа талаһаань ула[...] ехээр бэхижүүлнэ, арадай ажах[...] һэргээн бодхоохо болон хүгжөө[...]дайнай һүүлэй гурбан жэлэй түс[...]бые амжалтатайгаар дүүргээд, т[...]рүүшын табанжэлэй түсэбые дүү[...]гэхын түлөө ажалай дэбжэлтын о[...]шон байдалда шэн габьяатайга[...] хүдэлжэ байна.

Манай ороной город болон то[...]хонуудта социализм улам ехэ[...] илан мандана. Бүхы ажалша[...] марксизм-ленинизмын туг доро К[...]рейн Ажалай партиин Централь[...] Комитедые болон Правительствы[...] тойрон хэзээшье урдань үзэгдөөг[...] нягтаар жагсанхай. Агуехэ Лен[...]нэй һургаалые, мүн КПСС-эй үнэ[...]дүй дүршэлые Корейн Ажалай па[...]ти бүхы ажал-ябуулгадаа хүтэлб[...]ри болгоно. Корейн болон Советс[...] Союзай арадуудай хани барисаата[...] дээрэһээнь, мүн совет арадай б[...]дэндэ һайн һайхан һанаагаар т[...] һаламжа үзүүлдэг дээрэһээнь, К[...]рейн арад ехэ амжалта туйлан[...] Агуехэ совет арадтай хани бар[...]саатай байха гээшэ Корейн арад[...] эгээл һанаха, юугээршье андалд[...]жа болошогүй юумэниинь гээшэ г[...]жэ Корейн арад тоолодог. Тиимэһ[...] тэрэ хадаа Советскэ Союз түрүүт[...] социалистическэ лагериин орону[...]дай арадуудтай пролетарска, инте[...]национальна холбоо барисаат[...] байха хэрэгые саашадаа улам бэх[...]жүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадал[...] элсүүлхэ.

Коммунизм байгуулха агуехэ хэ[...]рэгтэ, мүн шэнэ дайе зайсуулхы[...] бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эн[...]тайбан байдал тогтоохын түлө[...] тэмсэлдээ саашадаа КПСС-эй с[...]сэн мэргэн хүтэлбэри доро шэнэ ех[...] амжалта туйлахыень Таанадта б[...]лон бүхы совет арадта үнэн зүрхэ[...]һөө хүсэнэбди.

Корейн болон Советскэ Союза[...] арадуудай эгүүридэ мүнхэ, таһар[...]шагүй хани барисаан мандаха бол[...]тогой.

Корейн Арадай-Демократическ[...] Республикын Арадай Верхов[...] Суглаанай Президиумэ[...] Түрүүлэгшэ КИМ ДУ БО[...]

Корейн Арадай-Демократическ[...] Республикын Министрнүүдэ[...] Кабинедэй Түрүүлэгш[...] Корейн Ажалай парти[...] Центральна Комите[...] Түрүүлэгшэ КИМ ИР СЕ[...]

1957 оной августын 14.

Пхеньян город.

БМАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ V СЕССИ

ҺУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ЖЭЛДЭ ҺУРГУУЛИНУУДАЙ ЯМАРААР БЭЛДЭЖЭ БАЙҺАН, ҺУРАГШАДЫЕ АЖАЛДА ДҮРШЭЛТЭЙГӨӨР ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ ТУХАЙ АСУУДАЛ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ

★ ★

Депутат Р. С. Сафроновой элидхэлһээ

КПСС-эй XX съезд советскэ һургуу... саашадаа хүгжэхэ замыень заа... эхин, долоон жэлэй ба дунда һур...уудай һуралсал—хүмүүжүүлгын ...мэрие улам һайжаруулха, поли...ческэ һуралсал дэлгэрүүлхэ, һу...шадые ажалда дуратайгаар хүмүү...лхэ зорилго табиһан байна гэжэ ...элэйнгээ эхиндэ нүхэр Сафронов ...

Арадай гэгээрэлэй урда партиин XX ...дын табиһан энэ зорилгые бэе...дэ, дунда һургуули дүүргэһэн ...д, басагад эрдэм наукануудай үн... һуури шудалжа, ойлгоһон юумэеэ ...мышленна болон хүдөө ажахын үй...бэритэй холбожо шададаг болохо ...той. Энэ зорилго бэелүүлхын тула ...шанар, арадай гэгээрэлэй эмхи зур...ууд оролдохоһоо гадна, мүн ню...удтахи ажалшадай депутадуудай ...едүүдэй гүйсэдкомууд, промышлен... предприятинууд, колхоз, совхоз бо... МТС-үүд, профсоюзна, комсомолой ...низацинууд, бүхы хүн зон энэ ...рэгтэ хабаадалсаха зэргэтэй.

Ленинскэ национальна политикын ...һанай ашаар, манай республика ...мунистическэ партиин, Советскэ ...ительствын хүтэлбэри доро куль...рна байгуулалтадаа ехэ амжалта туй... Бурят-Монголнай урдань, хаанта ...агай үедэ, үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүн ...той хизаар байһан юм. Харин мүнөө, ...тскэ засагай жэлнүүдтэ республи... ажалшад бултадаа үзэг бэшэг мэ... болонхой.

Мүнөө республика доторнай бүгэдэ...тын уялгата долоон жэлэй һуралсал ...үүлэгдэээ. 1955—56 онуудай һу...салай жэлһээ эхилжэ, республикын ...оуудта бүгэдэнийтын арбан жэлэй ...алсалда ороод, тэрээнийе хаа хаана... бэелүүлхэ ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ ...на.

Манай эндэхи һургуулинууд, багша... партиин XX съездын шиидхэбэрие ...лбэри болгон, партийна, советскэ ...ануудай, бүхы олониитын туһалам...ар предмедүүдые заалгын шанарые ...ш һайжаруулха, политехническэ һу...сал бэелүүлжэ, һуралсалаа үйлэдбэ...эй холбохо, һуралсалай материаль...үйлэдбэриин база хангаха хүдэлмэ... хэжэ байна.

1956—57 онуудай һуралсалай жэлэй ...үүд тушаа нүхэр Сафронов иигэжэ ...бэ: республикын һургуулинуудай ...гшадай 86,5 процентнь хангалта...аар һураа. Энэнь урда жэлэйхиһээ ... процентээр дээшээ байна. Һуралса... үнгэрэгшэ жэлдэ Сэлэнгын, Мухар...бэрэй, Кабанскын, Яруунын аймагуу... һургуулинууд һайн үрэ дүн туйла... байха юм. Зарим һургуулинууд, ...ээнь, Яруунын аймагай Тэлэмбын ...лоон жэлэй, Түнхэнэй аймагай Тоо... дунда, Кабанскын аймагай Посоль... долоон жэлэй гэхэ мэтэ һургуули... бүришье һайн дүнгүүдтэй байгаа. ...рагшадтаа һайнаар ном заадаг баг...анар олон. Тэрэ тоодо Улан-Удын ...дахи һургуулиин багша Румянцева, ...румканай аймагай Галтайн долоон ...эй һургуулиин багша Санжиева, ...харшэбэрэй дунда һургуулиин багша ...ретельникова, Хориин дунда һургуу... багша Аюржанаева болон бусад ...олсоно.

Түрүү багшанарай дүй дүршэлые ...оной дунда дэлгэрүүлхэ гээшэ ара... гэгээрэлэй органуудай шухалын ...ала зорилго болоно.

һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри... горьтойхон дутагдалнууд тушаа ...дхэлшэ тодорхойгоор тогтожо хэлээ. Республикын олохон һургуулиин хүдэл...ри үшөөл хангалтагүй байһаар. Хоёр... жэлээ нэгэ класста үлэхэ ябадал ...дхагдаадугүй. Олон һурагшад нама... шалгалтатай гарадаг байна. Энэ ...ар Түнхэнэй, Ахын, Баргажанай, ...дарын һургуулинууд ехэхэн гээгдэл... Энэнэй шалтагааниинь юуб гэхэдэ, ...м багшанар муугаар хүдэл... Гэгээрэлэй министерство болон тэ... органуудай зүгһөө һургуули...дта зохихо туһаламжа үзүүлэгдэдэг... байна. Нютагай Соведүүдшье һур...линуудта анхарал дутамагаар таби... байха юм.

Гэгээрэлэй министерство, тэрэнэй ор...ууд һургуулинуудые тон багаар, ...мдаа муугаар хинан шалгадаг бай... Һургуулиин инспекторэй хүрэжэ ...дэггүйшье һургуулинууд бии бай...

Зарим аймаг, городуудта бүгэдэнии... һуралсал хангалтагүйгөөр бэелүү...дэнэ гэжэ нүхэр Сафронов тэмдэг...бэ. Бичурын, Торниин, Хойто-Байга..., Кяхтын, Заиграйн аймагуудаар. ...ан-Удэ городто һургуулиин наһанай ...м үхибүүд һургуулида ороогүй бай... Һуражашье байһан зарим үхибүүд ...гуулиһаа гарадаг байна.

Нютагай Соведүүд, арадай гэгээ...лэй органууд бүхы үхибүүдые һур...улида оруулха, һурагшадай һурахаяа ...лихо ябадалтай эрид тэмсэхэ уялга...

Политехническэ һуралсал дэлгэрүүл... тухайда элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр ...лэбэ. Һургуулиин хүдэлмэридэхи гол ...тагдалые — ажабайдалһаа, үйлэд...риһөө һуралсалай таһалданги байдаг ...шарые зайсуулха зарим тэды хүдэл...ри хэгдэжэ байна. Һүүлэй 2 жэлэй ...ршада политехнизацида хамаадаха ...дмедүүдые заадаг 368 багшанар һа...ын курсада һуража гараа. Һуралсалай ...стерской соо хүдэлхэ багшанар бэл...гдэнхэй.

Мастерскойнуудта хэрэглэгдэхэ эл...эб түхеэрэлгэ бэлэдхэгдээ. Хэдэн мас...рскойнууд, кабинедүүд шэнээр ба...гдаа. ССР Союзай Министрнүүдэй ...ведэй 1955 оной майн 16-най захи...лтын үндэһөөр промышленна пред...иятинууд, МТС-үүд үйлэдбэридэ хэ...рэглэгдэхээ болиһон зүгтөө һургуули...а хэрэгтэй боломоор элдэб машина, ...хеэрэлгэнүүдые бусаалтагүй ба түл...бэригүйгөөр һургуулинуудта үгөө. Мүн ...он колхозуудшье өөрынгөө хүсөөр ...ургуулинуудта мастерскойнуудые ба...жа, машина, түхеэрэлгэ, мүнгэн зөө...ри үгэнэ.

Олониитын, промышленна предприя...тинууд болон колхозуудай иимэ ехэ ту...һаламжада түшэглэн, олохон һургуули...нууд политехническэ һуралсал бэе...лүүлхэ хэрэгтээ амжалта туйлана. Олон ...багшанар ажал хүдэлмэритэй, үйлэдбэ...ритэй холбожо, номоо заадаг болонхой.

Арад зондо туһатай ажалда һурагшадые хабаадуулгын талаар республикын һургуулинууд зарим тэды дүй дүршэлтэй боложо байнхай. Ахалагша классуудай һурагшад зундаа, намартаа хүдөө ажахын хүдэлмэридэ хабаадалсадаг, үйлэдбэриин бригадануудые эмхидхэдэг болоо. Нёдондо хүдөө ажахын хүдэлмэридэ 2000 гаран һурагшад хабаадаа. Мүнөө зун 2600-гаад һурагшадһаа бүридэһэн үйлэдбэриин 83 бригада эмхидхэгдэнхэй. Гэхэ зуура, зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һургуулинхидай үйлэдбэриин бригада эмхидхэхэдэнь дэмжэдэггүй байна.

Зугөөр, политехническэ һуралсал республикымнай һургуулинуудта юрэнхы дээрээ хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэжэ байна гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Физикэ, хими, биологи, математика, зураг үшөө муугаар заагдана. Программаар хараалагдаһан демонстраци ба лабораторно, практическа хүдэлмэри зарим багшанар хүсэд дүүргэнэгүй, экскурси эмхидхэнэгүй, бодото ажал харуулһан тоо бодолго хэгдэнэгүй.

Ямар нэгэн юумэ гү, али туршалгануудые һурагшадта харуулхадаа, политехническэ һуралсал бэелүүлнэбди гэжэ зарим багшанар буруу бододог. Тингээд тэдэнэр һурагшадаа социалистическэ үйлэдбэриин научна үндэһэ һууритай танилсуулдаггүй, һуралсалые колхоз, совхозой ажабайдалтай холбохо гэжэ оролдодоггүй байна. Жэшээнь, Закаменай аймагай Цакирай дунда һургуулиин биологиин багша Ерина тэндэхи колхозой хүдөө ажахын культурануудай ургаса тухай юушье мэдэхэгүй байшоо. Сэлэнгын аймагай Загастайн дунда һургуулиин биологиин багша Аюрова «Шубуун ажал» тухай заажа байһан аад, нютагайнгаа колхозой шубууд тухай юушье хэлээгүй. Зарим һургуулида практическа хүдэлмэри хэхын орондо, хара ажал хэдэг байха юм. Зэдын аймагай Георгиевско долоон жэлэй һургуулиин мастерской соо хэшээл хэхын орондо, түлеэ хахалдаг байгаа.

Республикын Гэгээрэлэй министерство, арадай гэгээрэлэй таһагууд һургуулинуудта политехническэ һуралсал бэелүүлхэ эрхэ байдал хангахын түлөө үшөө багаар тэмсэнэ. Жэшээнь, Гэгээрэлэй министерствын мэдэлэй 215 дунда, долоон жэлэй һургуулинуудһаа 108-ниинь физикын, 55-ниинь химиин, 50-ниинь биологиин кабинедгүй байһаар. Һуралсалай кабинедүүдые эмхидхэхэ талаар Ториин, Прибайкальска, Иволгын, Кударын аймагуудта мүртэй юумэн хэгдэнэгүй. Дурсагдаһан дутагдалнуудые усадхахын тула арадай гэрээрэлэй органууд хэмжээ абаха уялгатай.

Илангаяа һургуулинуудай һуралсалай-материальна база байгуулха һуралсалай мастерской бариха, һургуулинуудые машинануудтай болгохо талаар горьтой дутагдал бии. Зарим хүтэлбэрилэгшэд һандаршаһан түхеэрэлгээ һургуулинуудта үгэхэ гэжэ оролдодог байна.

Городууд болон аймагуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд һургуулинуудые промышленна предприятинуудай, МТС, колхоз болон совхозуудай шефтэнь абхуулжа, һуралсалда хэрэгтэй элдэб түхеэрэлгэ үгүүлхэ уялгатай. Һуралсалай мастерской, туршалгын талмай долоон жэлэй, дунда һургуулинуудта бултандань бии болгохо шухала.

Һургуулинуудта гэрнүүдые бариха тушаа нүхэр Сафронов иигэжэ хэлэбэ. Республикын колхозууд өөһэдынгөө хүсөөр ба зөөрсэр һургуулиин гэрнүүдые бариха аргатай. Зарим колхозууд тиимэ гэрнүүдые баридагшье боложо байна. Хэжэнгын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Гомбоев), Яруунын аймагай «Победа» (түрүүлэгшэнь нүхэр Банзарон), тус аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Дугарон) колхозууд эхин һургуулиин байшангуудые баряа. Гэхэ зуура, иимэ жэшээнүүд үсөөншэг байһаар. Нютагай Соведүүд энэ шухала асуудалда анхаралаа ехээр табиха уялгатай.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэл Октябриин 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө бүгэдэарадай тэмсэлтэй холбоотойгоор ябуулагдажа байна гэжэ нүхэр Сафронов хэлэбэ. Мухаршэбэрэй, Сэлэнгын, Закаменай, Түнхэнэй аймагуудай, Железнодорожно районой һургуулинууд һуралсалайнгаа шэнэ жэлые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ оролсонхой. Эдэ аймагуудай олонхи һургуулинууд түлеэ залһаяа бэлдээд, һургуулиингаа гэр байра, мебель гэхэ мэтые сүм заһабарилаа.

Гэхэтэй хамта, һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлэй талаар горьтойхон дутагдалнууд бии. Кударын, Заиграйн, Иволгын ба бусад аймагуудай, Улан-Удэ городой олон һургуулинууд удаан заһагдана, түлеэгээ хүсэд бэлдээдүй. Һуралсалайнь мастерскойнууд үшөө бэлэн болоодүй. Илангаяа эхин шатын һургуулинууд һуралсалай шэнэ жэлдэ муугаар бэлдэнэ. Жэшээнь, Кударын аймагай Үлзытын эхин һургуули мүнөө хүрэтэр монсогоршье түлеэгүй һууна. Тус һургуули тэндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо мүнгэ оруулһан байгаа. Теэд, энэ колхоз түлеэень бэлдэжэ үгэнэгүй. Һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэхэ хэрэгтэ республикын Гэгээрэлэй министерство, дурсагдаһан аймагуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд анхаралаа хүсэд табяагүй байшоо.

Һургуулиин эхилтэр олоншье хоног үлөөгүй. Тэрэ болотор һуралсалай жэлдэ бэлэдхэхэ хэрэгтэ промышленна предприятинууд, колхоз, совхоз, МТС-үүд элсүүлэгдэхэ зэргэтэй. Һургуулиин байшангууд, интернат болон багшанарай байранууд, мебель, бэшэшье хэрэгсэлнүүд заһабарилагдаха ёһотой. Һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэрие финансын органууд мүнгөөр хангаха уялгатай.

Һургуулинуудай шэнэ жэлдээ бэлэн болоһыень тусхай комиссинууд августын 20 болотор шалгажа, тушаан абаха зэргэтэй.

★

Депутат В. Г. Большаковой үгэһөө

(Һунгуулиин Хонхолойн округ)

Бичурын аймагай һургуулинуудай һуралсалай-материальна базань жэлһээ жэлдэ һайжарна. Тиимэһээ, политехническэ һуралсал бэелүүлхэдэ зохид таарамжатай боложо байна. Аймагаймнай 5 һургуулиин бүхы һурагшад 100 процент һайн үрэ дүнтэйгөөр һуралсалай үнгэрһэн жэл дүүргэбэ. Аймаг доторнай мүнөө зун түрүүшынхеэ һуралсалай-үйлэдбэриин 3 бригада, 15 звено байгуулагдаа. Тэндэ 7—9-дэхи классуудай 363 һурагшад хүдэлнэ. Тэдэнэр 93 гектар сахарна свекло, кукуруза таряад харууһалжа байна. Бага-Куналейн һургуулиин һурагшад нүхэр Мясниковой хүтэлбэри доро сахарна свеклын һайн ургаса ургуулжа байна.

Гэбэшье, һуралсалай хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ горьтойхон дутагдалнууд дайралдана. Олон һурагшад хоёрдохи жэлээ нэгэ класстаа үлэнэ, намарай шалгалта барина. Энээнэй шалтагааниинь юуб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, һурагшанарта багшанарай зүгһөө ёһотой хиналта һайнаар хэгдэнэгүй. Хоёрдохёор, һургуулинуудай хүдэлмэри үшөөл муугаар шалгагдана, хинагдана.

Зарим һургуулинуудай мастерскойнуудта модо, түмэрөөр дархалха элдэб хэрэгсэлнүүд дуталдана. Гэгээрэлэй министерство һүүлэй үедэ манай һургуулида гансашье станок гаргажа үгөөгүй.

Бичурын аймагай зарим колхозууд һургуулиин гэрнүүдые барижа эхилэнхэй. Жэшээнь, Ново-Сретенскэ сельсоведэй Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз долоон жэлэй һургуулиин байшан баряад, мүнөө холын бригада дээрэ эхин һургуулиин гэр барижа байна. Гэбэшье, Гэгээрэлэй министерство шэнэ һургуулинуудые барижа үгэхэ ёһотой. Илангаяа Охин-Булагай дунда һургуулиин байшан шэнээр бариха хэрэгтэй.

Депутат А. С. Гагинай үгэһөө

(Һунгуулиин Улан-Удын Горьковско округ)

Железнодорожно районой һургуулинууд һуралсалай шэнэ жэлдэ хангалтагүйгөөр бэлдэжэ байна гэжэ һүүлшын шалгалта элирүүлээ. Теэд хэлхеэ холбооной 5-дахи дистанциин ба барилгын хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Макаров, Чистяков гэгшэд мүртэй юумэ хэнгүй байһаар.

111-дэхи дунда һургуулиие вагонно депо шефтээ абаһан байгаа. Энэ депо һургуулиин 32 парта, 20 стол заһабарилаа, мүн шэрэ, олиф үгөө. Хэлхеэ холбооной 5-дахи дистанци 64-дэхи дунда һургуулиие шефтээ абанхай. Һургуулиин мастерской болон кабинедүүд һэльбэгдэнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай районой промышленна предприятинууд үргэдхэгдэжэ, хүн зоной тоо олошорно. Тиимэһээ һургуулиин үхибүүдэй тоо олон болоо. Мүнөө байһан һургуулинуудай байшангууд багададаг болоод байна. Энээн тухай арадай гэгээрэлэй органууд мэдэжэ байбашье, ямаршье хэмжээ абанагүй. Шишковка, Лысая гора гэхэ мэтэ газарнуудта һургуули болон хүүгэдэй бусад эмхи зургаануудые үргэдхэхэ хэрэгтэй.

★ ★

Депутат Б. Ф. Зонхоевой үгэһөө

(Һунгуулиин Еловско округ)

Һурагшад үйлэдбэриин үндэһэ һууритай, промышленна предприяти, колхоз, МТС-үүдэй хэжэ байһан ажалтай танилсаха ёһотой, энэ хадаа һургуулиин шухала зорилгонь гээшэ гэжэ манай парти хододоо заадаг. Һурагшадые ажал хүдэлмэритэй танилсуулхын түлөө гансал үйлэдбэриин практика недели соо 2—4 час хээд лэ хүдэлмэреэ хизаарлаха болобол, тон таарахагүй байна. Мүнөө үедэ хэрэглэгдэжэ байһан һургуулиин программа үшөөл ехэ дутуутай. Политехническэ һуралсал бэелүүлхын тулада түбхын түрүүндэ һуралсалай-материальна база байгуулха хэрэгтэй.

Түнхэнэй аймагай арбаад шахуу һургуули һуралсалай элдэб түхеэрэлгээр хүсэд хангагданхай байна. Бэшэ һургуулинуудтамнай һуралсалай хэрэгтэ таарахаар түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүд тон хомор юм.

Гэбэшье, республикын Гэгээрэлэй министерствын инспекторнүүд иимэ байдалыемнай хаража байгаад, ямаршье хэмжээ абадаггүй байна. Хүдөөгэй олон һургуулинууд үшөөл муу байдалда байһаар. Һургуулинуудай гэр байрануудые, түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдыень шэнэдхэн һэльбэхэ асуудалда горьтойхон анхарал бүхы республика доторoo табидаг болохо ёһотойбди.

Һуралсалай мастерскойнуудые үргэн уужамаар, мүнөө сагай үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые тодхоогоод, һурагшадай досоонь ажал хэжэ байхаар бэлдэхэ хэрэгтэй. Манай аймагай зарим һургуулинуудай мастерскойнууд энэ талаар хангалтагүй байдаг дээрэһээ һурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ёһотой үүргэеэ дүүргэнэгүй. Ахалагша классуудай һурагшад үйлэдбэри дээрэ ажаллаха зэргэтэй. Хүдөө нютагуудта тиимэ үйлэдбэринүүдэй тоодо колхоз совхоз, МТС-үүд оролсоно. Теэд тэндэ һурагшад бүри олooроо хүдэлдэггүй байна.

Гэхэ зуура, һуралсалай жэлэй туршада һурагшадые хайшан гэжэ һайнаар үйлэдбэридэ хабаадуулхаб гэжэ заабари республикын Гэгээрэлэй министерство һургуулинуудта, колхоз, МТС-үүдтэ үгэнэгүй.

Депутат Е. С. Славинагай үгэһөө

(Һунгуулиин Иволгын округ)

Иволгын аймагай һургуулинууд һуралсалай шэнэ жэлдэ хангалтагүйгөөр бэлдэжэ байна. Аяар 1954 ондо баригдажа эхилһэн Оронгын дунда һургуулиин байшан мүнөө болотороо бэлэн болоогүй. 1957 ондо энэ барилгые дүүргэхын түлөө 198,4 мянган түхэриг һомологдоһон байна. Теэд энэ оной августын 1 болотор 101,5 мянган түхэриг гаргашалагдаа. Анха түрүүн энэ һургуулиин байшангые барилгада 600 мянган түхэриг хараалагдаһан байгаа һаа, мүнөө аяар 751 мянган түхэриг гаргашалагдаад байна.

Эндэ «Бурмонголстройн» 2-дохи СМУ барилга хэдэг юм. Хэрбээ иимэ хэбээрээ саашадаа хүдэлхэ болоо һаа, барилгын дүүрэхэнь үшөө холо. Һурагшадта һургуулиин шэнэ гэр барижа үгэхэ гэбэл, «Бурмонголстройн» трест зохихо хэмжээ дары абажа, энэ оной октябриин 1 болотор барилгынгаа бүхы хүдэлмэри дүүргэхэ зэргэтэй.

Иволгын дунда һургуулиин байшангые үргэдхэхэ шухала болоод байна. Тиимэһээ энэ һургуулиин байшанда хоёрдохи дабхар бариха хэрэгтэй. Энэ барилгада мүнгэн зөөри 1958 ондо һомологдохо бэзэ гэжэ найданабди.

Манай аймагай «Авангард» колхоз өөрынгөө хүсэ зөөреэр Каленовско һургуулида шэнэ гэр барижа байна. Энэ гэрэй фундамент, ханануудынь баригдаа. Колхозой иимэ үүсхэл һайшаалтай гээшэ.

Манай аймагта һургуулиин номууд ехэ муугаар абаашагдана. «Үзэглэл», 7—10-дахи классуудта үзэхэ англи хэлэнэй номууд, алгебра, литература, түүхын олон ном дуталдана. Мүн 4-дэхи класста уншаха ном хомор. «Книготоргын» конторо һургуулинуудтамнай номуудые саг соонь эльгээхэ тушаа һанаагаа табиха зэргэтэй.

Кокориной болон Гурульбын һургуулинуудта англи хэлэ зааха 2 багша, Оронгын һургуулида физикын багша, мүн гар ажал зааха багша хэрэгтэй. Гэгээрэлэй министерство эдэ багшанарые эльгээхэ зэргэтэй.

Депутат Я. Е. Ерофеевэй үгэһөө

(Һунгуулиин Мухаршэбэрэй округ)

Мухаршэбэрэй аймагай олонхи һургуулинууд һуралсалай шэнэ жэлдэ муу бэшээр бэлдэнхэй. Түсэбэй ёһоор 8134 кубометр түлеэ бэлдэхэ байгаа һаа, мүнөө 8104 кубометр түлеэн бэлэн болонхой, тэрээн сооһоо 6110 кубометр түлеэн һургуулиин газаа асарагдаа. Олон һургуулиин директорнүүд, эхин һургуулинуудые даагшанар һуралсалай шэнэ жэлдэ һайнаар бэлдэхэ гэжэ ехэ оролдолго гаргаһан байна. Мухаршэбэрэй, Шаралдайн, Сагаан-Шулуутайн һургуулинуудые энэ талаар онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Гэбэшье, һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлгэдэ дутуу дунданууд дайралдана. Жэшээнь, Заготзерногой дэргэдэхи долоон жэлэй һургуулиин гэр үмхирэнхэй, багшанарыншье байрануудаар хашагдана. Гэхэ зуура, Заготзерногой эрхилэгшэ нүхэр Дряхлов тус һургуули тушаа һаналаа табинагүй.

Һүүлэй үедэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һургуули тушаа анхаралаа табидаг болонхой. «Искра», Ленинэй нэрэмжэтэ, Заганай сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд мастерскойнуудые бариба.

Мухаршэбэрэй һургуулинууд бултадаа шахуу 20 жэлэй саада тээ баригдаһан байха юм. Тиимэһээ һургуулиин гэрнүүд үмхиржэ эхилээ. Аймагай центртэ шэнэ һургуули бариха тухай үнинһөө хойшо хэлсэгдэбэшье, хэрэг хөөрэлдөөнһөө сааша гаранагүй.

Мүнөө жэл аймагаймнай һургуулинууд һуралсалай-үйлэдбэриин бригадануудые эмхидхээ. Тэдэ бригаданууд колхозой полинууд дээрэ муу бэшээр ажаллана. Жэшээнь, Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо һуралсалай лагерь байгуулагдажа, просын 100 гектар, хартаабхын 100 гектар, кукурузын 60 гектар дээрэ ажал хүдэлмэри эрхилнэ.

★

БМАССР-эй дүрбэдэхи зарлалай Верховно Соведэй V сесси.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Заседаниин зал соо.
А. Кочергинэй фото.

★

Депутат Е. М. Никифоровагай үгэһөө

(Һунгуулиин Улан-Удын Свердловско округ)

Һургуулинуудые һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэхэдээ һурагшадай номоо үзэдэг газарые, классайнь гэрэлые эрхэ бэшэ хараадаа абалсаха шухала. Эгээл түрүүн 1-дэхи класста ороһон үхибүүдэй нюдэн тон хурса байдаг. Теэд, 10-дахи класс хүрэтэрынь нюдэнэйнь хараа муудажа, холо хаража шадахаа болишодогынь мэдээжэ. Заримдаа нюдэндөө шэлшье хээ һаань, тэдэнэртэ туһа болодоггүй. Һурагшадай һурадаг класс соо гэрэлэй бага дээрэһээ бүрүүл бүүдэгэр байна. Тиимэ газарта ном үзэхэдэ үхибүүдэй нюдэнэйнь хараа үлэ мэдэг муудажа эхилнэ. Энээнһээ боложо үхибүүдэй гансал нюдэниинь муудаха бэшэ, харин нервнэ системэдэнь мууса нүлөөлнэ. Тиигэжэ һурагшад амжалтатайгаар һургуулидаа һураха аргагүй болоно ха юм.

Республикын Гэгээрэлэй министерство санитарна зургаануудтай хамта класс бүхэниие һайнаар гэрэлтүүлдэг болгохо талаар хэмжээ абаха зэргэтэй.

Тэрэшэлэн классай самбарнуудай шэрэ һалашаһан байха юм. Теэд самбарые һайн, хара шэрэ оложо шэрдэдэггүй. Тиимэһээ уданшьегүй хара самбар сайжа эхилээд, тэндэ мелээр бэшэһэн юумэнүүд муугаар харагдадаг. Энэ баһал һурагшадай нюдые муудхуулна.

Һургуулиин партануудые харахада, элдэб түхэлэй, ехэ бага хэмжээтэй байдаг. Гадна, бэеэр бишыхан үхибүүд томо партада һууха, ехэ бэетэй үхибүүд багахан партада һууха ушарнууд али олон үзэгдэнэ. Иимэ ябадал үхибүүдэй махабадын хүгжэлтэдэ муугаар нүлөөлнэ.

Зарим һургуулиин классууд соо сэбэр агаар оруулагдажа байдаггүй. Форточконуудынь ехэнхидээ бүхөөр хадаатай байдаг. Саашадаа класс соо сэбэр агаар оруулжа байдаг болохо шухала.

Улан-Удын I-дэхи интернат-һургуулиин директор нүхэр Добжаевай үгэһөө

Интернат-һургуулиин һурагшад ниитэдэ туһатай ажалда үргэнөөр хабаадуулагдана. Тэдэнэр гэрэй ажалһаа эхилээд, һуралсалай кабинет болон мастерскойнууд соо элдэб түхэлэй түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэн, орёо ажал хэжэ һурана. Гадна, һургуулимнай оёдолой, гуталай ба бусад мастерскойнуудтай.

Һүүлшын хоёр һарын туршада 7—9-дэхи классуудай һурагшад өөһэдынгөө хүсөөр һургуулияа һуралсалай шэнэ жэлдэ хүсэд бэлэн болгоо. Һургуулиимнай басагад хубсаһа хунар оёжо, 30 мянга гаран түхэриг алмаба. Хүбүүднай арһан ба һэеы гуталнуудые заһабарилан хадхажа, 10 мянга тухай түхэриг алмаа. Заһабарилгын тусхай бригада байгуулагдажа, бүхы мебелиие (парта, стол, стул, шэрээ гэхэ мэтые) һайн шанартайгаар заһабарилһан байна. Гадна, 31 һурагшадһаа бүридэһэн дархашуулай бригада гар ажал заадаг багшынгаа хүтэлбэри доро 100 хүнэй байха гэр Иволгын аймагай «Коммунизм» колхозой дэргэдэ бариһан байна. Хабар, зунай үедэ һурагшаднай ондоошье хүдэлмэри хэһэн байгаа.

Гэхэ зуура, политехническэ һуралсал ёпотоор бэелүүлхын тулада материальна база түгэс байгуулха хэрэгтэй. Тиин, интернат-һургуулиин гол байшан олон дутуу дундатай байха юм. Манай һургуули городой хоёр захада оршодог 5 гэртэй. Һуралсалай кабинедүүд, классһаа гадуурхи хүдэлмэри ябуулха тусхай таһалга оройдоо байхагүй. Һуралсалаа мүнөө хэдэг байшамнай баригдажа үшөө дүүргэгдээгүй, ашаглалгада оруулагдаха гэжэ гүрэнэй комиссяар шиидхэгдээгүй байһаар. Һургуули, хамтын байра мүнөө болоходо ехэ уйтан болоод байна. Нэгэ һурагшада 3 дүрбэлжэн метрын орондо 2 дүрбэлжэн метр талмай хүртэнэ. Манай һургуулида шэнэ гэр барижа байһан «Бурмонголстрой» трест ехээр нобшорно. Барилга дээрэ үсөөхэн хүн хүдэлнэ, ажалайнь эмхидхэл тон хангалтагүй. Республикын хүтэлбэрилхы эмхи зургаанууд манай һургуулиин гэр барилгые түргэдхэхэ талаар хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найданаб.

Манай республикын һонин

Колхознигууд олооро амарна

Сахюур сагаан Саянай оройһоо малаан орьёл үндэрнүүдэй забһараар дүүлин түргэн урасхаалтай Хэнгэргэ гол шууян шааян Эрхүү мүрэндэ шудхадаг.

Энэ замдаа томо томо шулуун боһогонууд дээрэһээ эшхэрэн мухарижа, элшэ хүсэеэ эршэлдэг.

Хада хабсагайн хабшалһаа гараһан харгыдань хаалта боолтонууд баригдажа электростанци, пилорама, тээрмэ тодхоогдонхой. Хэнгэргын зүүн эрьедэнь олон янзын ойн модоор шэмэглэгдэнхэй үзэсхэлэнтэ гоё газарта Түнхэнэй курорт «Аршан» оршожо байдаг.

Эндэхи аршаан манай ороной Кисловодскын «Нарзан», Читын областиин «Дараһан» болон бусад мэдээжэ аршаануудһаа эмнэлгынгээ шанарай талаар дутахагүй гэжэ тоологдодог.

Тиимэ дээрэһээнь хаа хаанаһаа хүнүүд олооро ерэжэ бэеэ эмшэлүүлдэг, илангаяа хотын, нервнэ үбшэнтэн аршаан ужа гү, али углекислэ, родоново ваннада орожо аргалуулна.

Эндэ Сахалинай загаһашад, Черемховой шахтёрнууд, Якутын ангуушад, Братска ГЭС-эй барилгашад, хүдэлмэришэд ерэнэ.

Мүнөө 350 хүн путёвкоор, 60 хүн курсовкоор тэндэ амаржа байна.

Һүүлшын жэлнүүдтэ эндэ колхознигууд олооро амардаг болоо.

Республикымнай колхозууд олзо доход ехэтэй болоһоной ашаар Читын Курортно конторотой хэлсээ хэжэ путёвконуудые абадаг болоо. Жэшээлхэдэ, Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз 20 путёвко, Энгельсын нэрэмжэтэ колхоз (Сэлэнгэ) 12 путёвко худалдан абажа түрүүшүүлээ курортдо эльгээбэ.

Иимэ анхарал колхознигуудта урма зориг ехээр түрүүлжэ, ажалай шэнэ амжалтануудта зоригжуулна.

Закаменай аймагай «Победа» колхозой гэшүүн Сандак Соктоев, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой (Сэлэнгэ) суута һаалишан Долгоржап Цырендоржиева, Зэдын Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Пренлей Будаев болон бусад олон колхознигууд тэндэ амаржа байна.

Хориин аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой 63 наһатай хонишон Дыжид Бодиева иигэжэ хөөрэнэ:

— «Үнгэрһэн жэл колхозоймнай правлени үндэр наһатай намдаа үни удаан мал ажал дээрэ хүдэлһэнэйм түлөө пенси томилоо. Харин мүнөө курортдо эльгээбэ. Намда үбдэхэ үбшэншье үгы даа. Жаран наһанайнгаа жаргал нюдөөрөө хаража, энэ бэеэрээ эдлэжэ байнаб,—гээд саашань өөрынгөө аша ехэтэ ажал тухайгаа хөөрэнэ.

Амараашад культурнаар сагаа үнгэргэнэ, тэдэнэй мэдэлдэ баян, библиотекэ, газетэ, журналнууд, биллиард, волейбол, теннис, хүгжэмэй инструментнүүд бии. Зунай клуб соо зон олон байдаг. Эндэ кино, концерт харуулагдана, курортын эмшэд Желаева, Бурушкина гэгшэд һонирхолтой лекцинүүдые хододоо уншадаг.

Үдхэн модотой, үнгын сэсэгтэй сэсэрлиг соогуур хүхюутэй зугаатай хүнүүд олооро, үбгэн залуугүй сээжэ дүүрэн сэбэр агаар амилан, хабархажа сэнгэнэ.

Ирагуу хүгжэмэй аялга доро:

«Саян үндэр уламнай
Сагаан мүнгэн малгайтай...»

гэһэн дуун радиогоор дамжуулагдажа, уһанай долгин мэтэ эбхэрэн сэлмэг сэгээн огторгойдо зэдэлнэ.

Һаяхан Эрхүү—Аршан гэһэн замаар пассажирска самолёдууд ниидэн ошодог болоо. Эндэ самолёдой бууха таарамжатай тэгшэ талмай заһагдаа. Улан-Удэ городтой агаарай холбоотой болоо һаа, амараашанда аятай зохид болохо байгаа.

М. Цаганов.

МҮРЫСӨӨНДЭ ТҮРҮҮЛБЭ

Иволгын аймагай «8-е Марта» колхозой һаалишад Агуулехэ Октябриин 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллан, абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Колхозой түрүү һаалишад Елена Филиппова, Мария Бурундукова, Валентина Торгашина августын 1-нэй мэдээгээр үнеэн бүриһөө 1400—1578 литр һү һаажа, мүрысөөндэ түрүүлэнхэй. Тэдэнэр үнеэн бүриһөө үдэр бүхэндэ 8—10 литр һү һаана.

Һаалишадай һайнаар ажаллаһанай ашаар тус колхоздо һү һаалга нёдондо жэлэйхиһээ 2 дахин ехэ болоо. Мүнөө эндэ эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 78,4 центнер һүн абтаа гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө дунда жэшээгээр 1320 литр һүн һаатдаад байна.

Д. Мункоев.

Хонишоной һонирхолтой хөөрөөн

Мухаршэбэрэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой 3-дахи комплексно бригадын түрүү хонишон Цыренцу Цыренова ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлаһанайнгаа түлөө хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ һаяхан ошожо ерэбэ. Ерэһэнэйнгээ һүүлдэ выставкэ дээрэ хараһан үзэһэн юумэн тухайгаа, түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай бригадынгаа гэшүүдтэ тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэ. Энэ хөөрөөниинь колхознигуудые ехээр һонирхуулба.

Мүнөө нүхэр Цыренова выставкэ дээрэһээ оложо ерэһэн ороной түрүү хонишодой дүй дүршэл ажал дээрээ хэрэглэхэ гэжэ оролдожо байна.

Г. Дабажалсанов.

Киномеханигай тоосоон

Кудара-Сомон тосхоной культурын байшанда кино харагшад киномеханигай тоосоо һаяхан дуулаа. Тоосооной урда тээ аймгүйсэдкомой культурын таһагые даагша В. С. Дегтяров кино харагшадтай хөөрэлдэһэн байна.

Культурын байшанда кино харуулгые хайшан гэжэ эмхидхэһэн тухайгаа киномеханик Кыштымова суглараһагшадта хөөрэжэ үгэбэ. Энэ хүдэлмэридэ бии байһан дутуу дундануудые үгэ хэлэһэн Санжижапов, Осеев, Собашников гэгшэд тэмдэглэбэ.

Тоосооной һүүлээр «Во имя счастья» гэжэ уранһайханай кино харуулагдаба.

М. Очиров.

НОМ ХУДАЛДАХА ШЭНЭ ГУРИМ

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ном худалдаха шэнэ гурим тухай тогтоол һаяхан абаба. Энээнэй ёһоор хүдөө нютагуудта ном худалдаха хэрэг Бурмонкоопсоюзда, тэрэнэй магазинуудта даалгагдаа. Город, хүдэлмэришэнэй тосхонуудта ном худалдалгые республикын Культурын министерство эрхилхэ юм.

Почтоор ном, брошюра эльгээхэдэ түлэдэг түлбэриие ССР Союзай Министрнүүдэй Совет 50 процентээр доошолуулха гэжэ Хэлхеэ холбооной министерствые уялгалһан байна.

А. Прохоров.

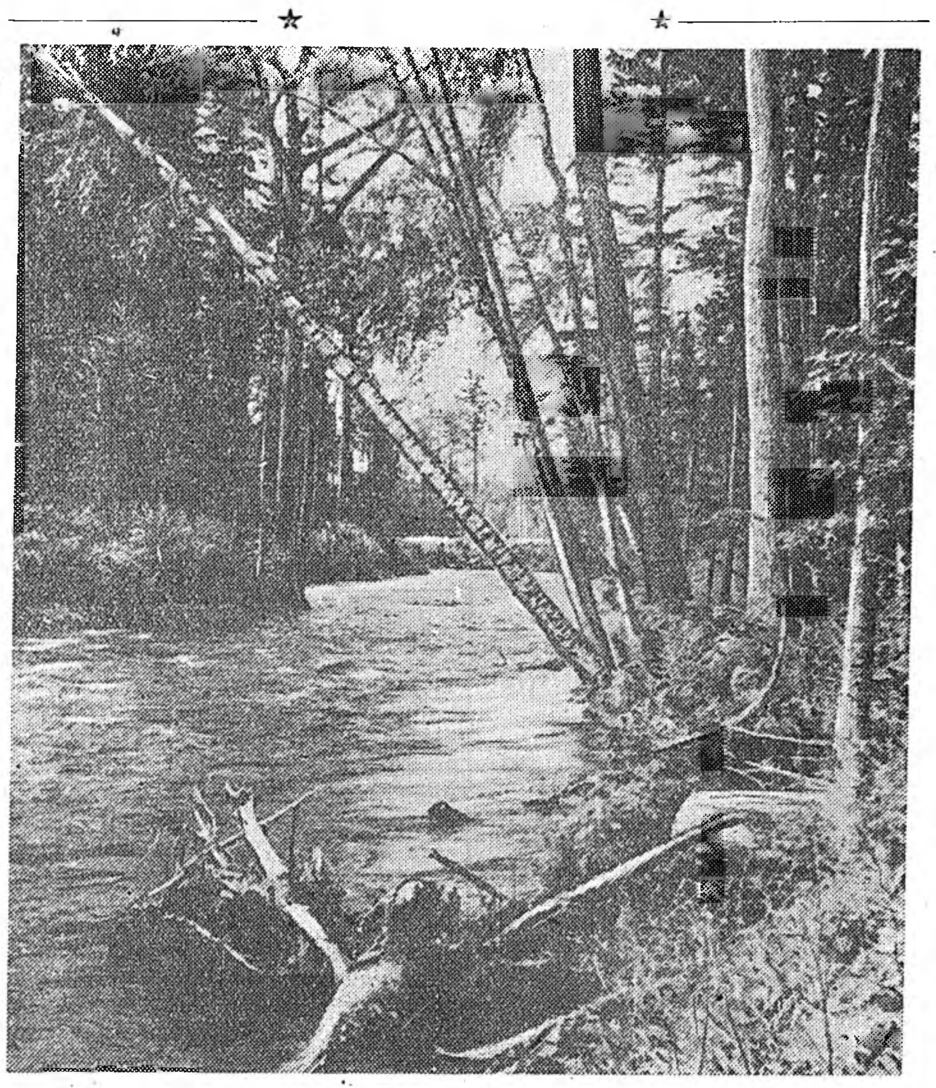
ШАТАР

Владимир городто боложо байгаа шатараар залуушуулай дунда СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй 2-дохи тур һонирхолтойгоор үнгэрөө.

Азербайджанай командынхид Белоруссиин шатаршадые 8:4 гэһэн тоотойгоор шүүгээ. Үсэд шанга тулалдаанай һүүлдэ Украинын шатаршад Эстониинхидые 7,5:4,5 гэһэн тоотойгоор илаба. Ленинградайхид Грузиин шатаршадта 7:5 гэһэн тоотойгоор шүүгдэшөө. РСФСР-эй команда Латвиин, Москвагайхид Киргизиин шатаршадые илаа.

Хоёр турай һүүлдэ хүбүүдэй дундаһаа 2 очкотой болоһон Черных, Тягунов, Куинджа (Москва), Мусаев, Аракелов, Солохин (Азербайджан), Кирганов (Украина) гэгшэд түрүүлжэ ябана. Басагадай дундаһаа Аванесова (Азербайджан), Кязьмина, Игумнова (РСФСР), Цзените (Латви) гэгшэд 2—2 очкотой болоо.

А. Игумнов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хойто Байгалай Хүйтэн гэжэ гол дээрэ.
О. Березковой фотоэтюд.

Монголой Арадай Республикын правительств[енна] делегаци Москвада тогтобо

Замдаа Москвада тогтоһон Монголой Арадай Республикын правительственна делегациин гэшүүд — Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо болон МНР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Аварзед, мүн МНР-эй Госпланай түрүүлэгшын орлогшо Ш. Цэвээн Бүхэсоюзна промышленна болон хүдөө ажахын выставкэ ошожо хара[ба].

СССР-эй Хүдөө ажахын ми[нист]рын орлогшо С. В. Кальч[енко], СССР-эй МИД-эй протокольно [та]һагые даагшын орлогшо Б. Г. [Ла]патенко, болон СССР-тэ бай[гаа] МНР-эй посольствын хүдэлмэри[шэд] делегациин гэшүүдтэй ха[мта] ябалсаа.

(ТАСС)

Оманай арадай тэмсэлые эб найрамдалда duратай бүхы арадууд дэмжэнэ

ПЕКИН, августын 15. (ТАСС). Хитадай хэблэл Оманай арад зоной тэмсэлэй хойноһоо саг үргэлжэ адаглан хаража байна. Зэрлиг муухай бомбодолго, гал аһаадаг бомбонуудые хаялга, Оманай буу зэбсэггүй, амгалан байдалтай арад зониие ракетэнүүдээр буудалга, истребительнүүдые болон бомбардировщигуудые хэрэглэлгэ Англиин колониализмда эсэргүүсэн Оманай арад зоной хэжэ байгаа тэмсэ[лые] даража шадахагүй гэжэ «Да[гун] бао» газетэ бэшэнэ.

Араб оронуудай арадууд, эб [най]рамдалда дуратай дэлхэйн [бүхы] арадууд болон гүрэнүүд Ома[най] арад зоной тэмсэлые дэмжэнэ. [Ү]мэһээ һүүлэй һүүлдэ Оманай а[рад] зон заатагүй илаха гэжэ «Да[гун] бао» газетэ бэшэнэ.

Бэеэ даанхай болоһон үдэрэй ойтой дашарамдуулан Индидэ найр наадан болобо

ДЕЛИ, августын 15. (ТАСС). Августын 15-да Индидэ ехэ һайндэр болобо. Ороной бэеэ даанхай байдалтай болоһоор энэ үдэр арбан жэл гүйсөө юм. Гадна, англиинхидта эсэргүүгээр 1857—1858 онуудта хэһэн национально-сүлөөрэлгын дайнай болоһоор мүн августын 15-най үдэр 100 жэлэй ой гүйсэбэ.

Августын 15-най үглөөгүүр Делидэ баяр ёһололой һайндэр болоо. Индиин гүрэнэй гимнын аялга болон томо буунуудай буудалганууд доро премьер-министр Джавахарлал Неру Улаан форт гэжэ хэрэм дээрэ үндэһэ яһатанайнгаа туг хиидхэн намилзуулба.

Һүүлээрнь Неру үгэ хэлэжэ, ороной үмэнэ табигдаад байһан гурбан ехэ зорилго дээрэ тогтожо хэлээ. Индиин айхабтар түргэнөөр ураггшаа дабшажа ябаһан дээрэһээнь, Индиин урда хэдэ хэдэн ехэ бэрхэшээлнүүд ушарна гэжэ Неру онсолон тэмдэглэбэ. Бүхы арад зомнай өөрынгөө хүсөөр Эхэ ороноо хүгжөөхэ ёһотой гэжэ тэрэ хэлээ.

Инди хадаа саашадаашье, илангаяа атомна болон водородно бомбонуудай бии болоод байһан мүнөө үедэ эб найрамдалай политика эрид шууд баримталха гэжэ Неру хэлэбэ.

Ороной аяар урда зүгтэхи [Т]рал штадай ниислэл хото Т[ри]вандрум городто Индиин бэеэ да[ан]хай болоһон үдэрэй ойе тэмдэглэ[]сэхын тулада республикын пре[зи]дент Раджендра Прасад ошо[һон] байна. Президент жэл бүри [энэ] үдэрые һайндэрлэлсэхэеэ оро[ной] урда штадуудта гарадаг. Три[ван]друмда болоһон митинг дээрэ п[ре]зидент үгэ хэлээ.

Энэ үдэрнүүдтэ Калькутта[да], Бомбейдэ, Мадраста, Лакнауда [бо]лон ороной бусад городуудта [Ин]диин бэеэ даанхай байдалтай [бо]лоһон, мүн 1857—1858 онуудай [на]ционально-сүлөөрэлгын дайнай [100] жэлэй ойдо зорюулагдаһан б[аяр] ёһололнууд, митингнүүд, сугл[аа]нууд үнгэргэгдэнэ. Мүн спорти[вна] һайндэрлэлгэ, поэдүүдэй мүрысөөн болоно, театрнууд наада харуу[лна], кинофильмнүүд харуулагдана, в[ыс]тавкэнүүд нээгдэнэ.

Индиин вице-президент Радх[акр]ишнан бэеэ даанхай байдал[тай] болоһон үдэрэй ойтой дашарамд[уу]лан, президентын ордон соо [] уулзалга хээ. Премьер-министр Н[е]ру түрүүтэй Индиин правитель[ст]вын гэшүүд, дипломатическа к[ор]пусой гэшүүд, ниитын ажал-яб[уу]лагшад уулзалган дээрэ байгаа.

Пакистанда бэеэ даанхай байдалтай болоһон үдэрэй ойн һайндэр болобо

КАРАЧИ, августын 15. (ТАСС). Августын 14-дэ Пакистан бэеэ даанхай байдалтай болоһонойнгоо 10 жэлэй ойе баяр ёһололой оршон байдалда тэмдэглэбэ. Гүрэнэй бүхы эмхи зургаанууд болон коммерческэ предприятинууд энэ үдэр хаагданхай байгаа. Карачиин, мүн ороной бусад городуудай үйлсэнүүд гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэнхэй байба. Бүхы орон до[ной] олон зоной хабаадалгатай мити[нгүүд] болон суглаанууд үнгэргэгдөө.

Бэеэ даанхай болоһон үдэрэй [ой]гоор дашарамдуулан Пакистан[ай] президент Искандер Мирза ар[ад] зондоо хандаа. Мүн премьер-ми[]нистр Сухраварди арад зондо ха[н]дан, радиогоор үгэ хэлээ.

Үдэшэлэн президент Искан[дер] Мирза ехэ уулзалга хээ.

Оманда Англиин добтолжо байһан ябадалые Саудовска Аравн буруушаана

КАИР, августын 15. (ТАСС). ООН-эй Уставай гол ёһонуудые бүдүүлигээр дабаһан дээрэһээнь, Англиин Оманда эсэргүү добтолго хэжэ байһан ябадалые Саудо[вс]ка Арави эрид буруушаана гэжэ Са[у]довска Аравиин түлөөлэгшэ Ше[йх] Загиба Каирта мэдүүлбэ.

Залуу үбһэшэдэй ажал тухай

Зэдэ голой эрьеэр бөөн бөөнгөөр ургаһан бургааһа, мойһоной һөөгүүдэй саана олон хүнүүдэй хүхилдэхэ, шууялдахань дуулдана. Тииһээршье байтар арадаа хажуурнуудые үргэлһэн шад улаахан хасартай, һаял үхибүүн наһаяа үнгэргэжэ ябаһан залуухан хүбүүд, басагад шаг-шууяан болоһоор гаража ерэбэд. Тэдэнэй зариманиинь «Саяан уулын орой дээгүүр сахюур шулуун яларна» гэһэн дуунай аялга татажа, нүгөөдүүлынь аляархалдан наадажа, бэе бэеэ түлхисэлдээдшье абана, энеэлдэнэ, хүхилдэнэ.

—Аһаа! Бадма мүнөөдэр хамагай һүүлдэ бодоо хаяаш, тиигээ һаа намда нэгэ мүр гаргажа үгэхэ болоолши даа,—гээд Саша Цыренжапов хажуудахи нүхэрэйнгөө дала мүрыень ташаад абана.

—Һм... ши тиигээд хэсээлдэшоод амаржа хэбтэхээ һанабабши. Тиидэггүй юм.

Иигэжэ Бадмын харюу табихада хүбүүд басагад шаг-шууяа табилдан энеэлдэшэнэ.

Сашашье шэлээ маажаад, бүтүү энеэсэгээн дуугай үнгэрбэ.

Уданшьегүй залуушуул сабшаландаа хүрэжэ, хажуураа лабаадхадажа эхилнэд. Түрүүшын хүнүүд хажуураа далайжа, хоншуун үнэртэй пэгшэгэр үдхэн ногоон ажалша хүбүүд, басагадай хүсөөр узуураараа хюһагдан, мүрнүүд боложо далайн долгиндол мухарилдан унана. Хамагай урда багашаг аад сулахан бэетэй Сергей Банзаракцаев хурса хажуурай урманда ехэ ехээр эдюулээд, бурьяса сабшажа ябана. Хабаатай үдхэнөөр ербээжэ һууһан ногооной эсхэгдэн хажуур дээгүүр урбалдан ошожо, мушхаралдаад унажа байхада баһашье һонин даа.

Хүбүүнэй хойноһоо алхам бүридэнь алхалсан, далайса бүридэнь далайлсан, Володя Цыренов мүн лэ ана-мана даража ябана. Нэгэ хэды болоод лэ «Сережа-а! Шамайе хүсөөд урдууршни тойроод гарахам» —гэжэ Банзаракцаевые тэбэдхээнэ. Теэд Серёжа тиимэ амараар хүсэгдэхэ хэбэргүй, метр тухай түрүүлээд лэ ябана. Тэдэнэй хойноһоо Долгор Дондукова, Саша Цыренжапов, Бадма Аюров болон бусад хамта 18—залуу хажууршад нэгэл адли далайжа, хойно хойноһоо жэрылдэн сабшажа ябана. Теэд нэгэ адляар далайжа ябабашье һаа, хүн бүхэн ондо ондоо маягтайгаар сабшана. Зарим хүн гэдэргээ яндайн татаад, зарим нэгэн нухига-нахига гэжэ байгаад, нүгөө зарим оройдоошье бухыжэ, газар тэбэришоод сабшаха юм.

Тээ саахана морин косилкын ехэл сүлөөгүй таршаганаха абяан һонороор дуулдана.

— Һы-лоо!—гээд, ташуураа ёдогонуулан Ринчинжап Будаев моридоо шабхуурдаад абана.

Һургуулиин партаһаа үшөө хахасаагүй залуу хүбүүд, басагадай эршэ хүсэеэ зангидан, түрэл колхозойнгоо эгээл харюусалгата ажал дээрэ унаһан малгайгаа абангүй ажаллажа байхыень харахадаа, эдэ зон эжы баабайнарайнгаа ажалые халажа абаха юм гэжэ урма зориг түрэжэ баясамаар.

Бургааһан модоной узуурта алха дүшээ бэлдэжэрхёод тамхяа бааюулжа һууһан Цырен-Бала Цыбенов өөдөө үндыжэ:

— Хажуурнуудаа дабтуулагты-ы! —гэжэ ооголно.

Хүбүүд, басагадшье мүрнүүдээ ходолоод, нэжээд—хошоодоороо баглагар бургааһан тээшэ гэшхэлнэд. Энэ үедэ эдеэ шанагша Тоня Данзанова халуухан сай аягална.

— Сережа, ши арбые дүүргээд ямар мэргэжэлтэй болохобши?—гэжэ хажуудань һууһан Шура аалиханаар шэбэнэн асууна.

—Би тракторист болохоб,—гээд, бэшэнээ нэгэ нэгээр хараашалан: —А ши хэн болохобши?»—гэнэ Серёжонь.

— Биш баһал тракторист гү, али комбайнер болохо хүсэлэнтэйб, теэд аяар гурбан жэл урдамнай,— гээд һанаа алдан дуугархадань: —Хамаагүй, Шура, би баһа долоое дүүргээд байхадаа, хэзээ аттестат абаха гээшэбиб гэжэ һанаата болодог һэм. Теэд намда үшөө нэгэ жэл үлөө ха юм,—гэжэ Серёжа Банзаракцаев нүхэрэйнгөө һанаа заһана.

—Теэд арбадахяа дүүргээд, түрүүшээр юу хэхэбши?

— Бишни мүнөө жэлэй арбые дүүргэгшэдэй жэшээгээр комсомолой путёвко абажа, хоёр жэл соо мал ажал дээрэ хүдэлмэрилхээе ошохоб. Үгышье һаа, саашадаа хүдэлөөд заочноор зооветеринарна институтда орохоб.

—Эх даа, мүнөө үедэ манай һургуулиин арбадахиинхид хаана хүдэлжэ байна гээшэб? Зариманъ үбһэндэ, зариманъ мал ажал дээрэ хүдэлжэ байна ёһотой.

— Тиинэл ёһотой. Ольга Цыденова Цырен-Дулма Цыренова хоёр һаалишадаар, Мария Банзаракцаева хонишоноор ошоо, бэшэнииинь мүнөөдөө тэжээл бэлэдхэлсээд, һүүлээрнь мал дээрэшье ошохоёо байна гэжэ би дуулаа һэм,—гэжэ Янжима Лубсанова хоёр нүхэдэй хөөрэлдөөндэ оролсоно.

— Манайш арбадахиинхид одоол золтой хүбүүд, басагад байна даа, республика соогоо түрүүшээр классаараа колхоздо ошохомнай гэжэ мэдүүлээ хамнай,—гэжэ тэндэһээ нэгэн хүхюутэйгээр дуугарна.

— Теэд, бидэнэршье юугээрээ дутаабибди, баһал тиигэхэ аабзабди,—гэжэ Серёжа харюусана.

Хүбүүд, басагадай хөөрэлдэһөөр байтар хажуурнууд дабтагдажа, Цырен-Бала абга модоной үндэһөөр хэһэн гааһаяа махоркоор дүүргэжэ, хүхэ утаа бааюулха зуураа, хүбүүд, басагадые, бултанайнь эсэгэ мэтээр, энэрхы зохидоор хараашалан һууна. Эдэ залуушуулай иигэжэ хөөрэлдэжэ һуухые адаглахадаа наһажаал колхозник юун тухай бодоно хаб? Хирэ-хирэ болоод лэ бодолгото болошоод гааһаяашье һорохоёо мартажархина хэбэртэй. Эдэ жаргалтай хүбүүд, басагадые харахадаа өөрынгөөшье залуу наһанай ябадалые һанажа һуугаа аалам.

Энэ үедэ хүбүүд, басагад юрьелдэн бодожо, хажуурнуудаа абанад. Зариманъ доро дороо «Хэн болохо аабиб?» гэжэ бодоһондол дуугай, зариманъ дуу-шуу табилдаһаар үбһэеэ сабшахаяа һубарилдаһаар ошобод.

Цырен-Бала абга һурагшадай хойноһоо хараашалан: «Дүү хүн—дүрөө үдьхэлхэ» гэһэнһээ удхатай эдэ хүнүүдшни, иигээд маанараа халажа, колхозойнгоо ажалые даажа абаха хүнүүд лэ даа,—гэжэ баяртайгаар хэлээд, хажуураа һарбайн абажа, сабшалан тээшэ гэшхэлбэ.

Хоёр час тухай болоод үдын эдеэлгэн боложо, эдир үбһэшэд хажуурнуудаа бургааһанай гэшүүһэндэ үлгэжэрхёод, отог тээшээ яаралтайгаар гэшхэлэлдэбэ. Энэ һургуулиин үхибүүдэй бригадын бригадир Сергей Банзаракцаев бэшэндээ хандажа:

—Эдеэлһэнэйнгээ һүүлээр заримамнай үбһэеэ тармажа бухал табиха, заримамнай бухал шэрэжэ, арбадахи һүриеэ сомохобди,—гэжэ бэшэндээ дуулгана.—Маруся Батажапова Москва ошожо, Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ юу хараһан тухайгаа хөөрэжэ үгэхэ,—гээд залуу бригадир үргэлжэлүүлнэ:—Тиигээд волейбол наадахабди, гүйлгэ, харайлгаар мүрысэхэбди. Баһа боксёрнуудшье зүлгэ ногоон дээрэ ёборолдоод, бүхэшүүл барилдаад, тэнхээгээ туршахадань болохо.

Иигэжэ хөөрэлдэһөөр үбһэшэд отогтоо дүтэлжэ ерэбэд. Энэ үедэ машинист Ринчинжап Будаев ехэл хүхюутэйгээр ерэжэ бригадирта хандана.

— Серёжа, үү-татай нүхэр бригадир, танда машинист Будаев хандана. Мүнөө үдэрэй даалгабари дүрбэн гектар сабшагдажа үдэ болотор дүүргэгдээ. Үдэшэ болотор үшөө хоёр гектар сабшаха уялга абанаб,—гээд Серёжын урда [] хүхижэ залан зогсоно.

—Зай, зай, һайн лэ даа, Ринчинжап хүрөөл гээшэш. Теэд «нүх[эр] бригадир» гэжэ байжа бү ехэ[] шууеыш даа,—гээд залуу бригад[ир] Ринчинжабай мүрыень таша[ад] абана.

—Бидэнэршье хүн бүхэн хах[ад] үдэр соо хори-хорин соото сабш[аха] ёһотойбди,—гэлдэжэ хүхюу үбһ[э]шэд халуун шүлэеэ халбагадана.

Эдеэлһэнэйнгээ һүүлээр басага[д] тармуурнуудаа абажа, морин та[р]мууршье бэлэн боложо, бухал ш[э]рэхэ хүбүүд моринуудаа барижа, сомоошо хүбүүд, басагад асану[]даа абажа, тармалга, сомолгондо гарабад.

Иигэжэ Ториин аймагай Үлэгш[эй]нэй дунда һургуулиин үхибүүдһ[ээ] бүридэһэн үйлэдбэриин бригада [] рэл Хрущевой нэрэмжэтэ колхозо[й] тэжээл бэлэдхэлгын үедэ хүдэ[л]мэрилжэ байнхай. Тэдэнэр үбһ[э] хуряалгын эхилһэнһээ хойшо з[ү]гаран гектар үбһэ сабшажа, 20 г[ект]ран һүри сомонхой.

Һурагшад зунайнгаа амаралты[н] эхилхэтэй хамта нэгэ бригада бо[]ложо, колхоздоо туһалха гэжэ ши[йд]дээ һэн. Үбһэндэ гарахынгаа урд[а] тээ бригада 10 гектар талмай дэ[э]рэ хартаабха тариһан, шэнэ ха[р]таабха хадагалха склад заһажа сэбэрлэһэн, мүн 5 гектар талмай дээрэ квадратно-гнездовой аргаар гараараа кукуруза тариһан, тар[ян] хуряалгын үедэ сушилкада түлик[э] 54 кубометр түлеэ бэлдэжэ, байра[] дань зөөһэн байна.

М. Гончиков.

Редакторай орлогшо
О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина. 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74. отв. секретаря — 27-37. отделов: партийной жизни. сельского хозяйства — 47-59. пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74 корректорская — 32-67 бухгалтерия 37-32. Для международных переговоров — 16.

Н 00499. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 4432.